

Kocaeli Deniz Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesine Yönelik Nitel Bir Araştırma

A Qualitative Research for The Evaluation of Marine Tourism Potential of Kocaeli

Doç. Dr. Tülay POLAT ÜZÜMCÜ

Kocaeli Üniversitesi, Kartepe Turizm MYO

tulay.uzumcu@kocaeli.edu.tr

ORCID: 0000-0002-6364-9232

Öz

Türkiye, temiz denizleri, deniz turizmine uygun kıyıları, doğal ve tarihî güzellikleri ile uygun iklim koşullarıyla deniz turizminde dünya da en fazla tercih edilen ülkelerden biridir. Ülkemize gelen yabancı turistlerin geçmişten bu yana en fazla tercih ettiği turizm türü ise deniz turizmidir. Deniz turizmi, genel olarak deniz-kum-güneş olarak bilinse de, esasında kapsamı oldukça geniştir. Deniz turizmi; yat turizmi, kurvaziyer turizmi, günübirlik tur tekneleri, guletler, talassoterapi uygulamaları, su sporlar ve rekreatif etkinliklerden oluşmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın literatür incelemesi kısmında; deniz turizmi, deniz turizmi türleri ve ülkemizde gelişimi ele alınmıştır. Araştırma bölümünde ise Kocaeli kenti deniz turizmi potansiyelini değerlendirmek üzere, Kocaeli deniz turizmi konusunda uzman kişiler ile yapılandırılmamış görüşmeler yapılmıştır. Böylece Kocaeli kenti deniz turizmi destinasyonları hakkında derinlemesine bilgi edinerek, elde edilen veriler nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Ayrıca araştırma kapsamında Kocaeli kenti deniz turizminin güçlü ve zayıf yanları ile fırsat ve tehditlerini ortaya koymak amacıyla SWOT analizi yapılarak, kentin deniz turizmi ve deniz turizmi türlerinin geliştirilmesine yönelik sürdürülebilir turizm ekseninde öneriler getirilmiştir. Araştırma sonucunda; kentin kıyısı olduğu Marmara Denizi ve Karadeniz kıyılarındaki deniz turizmi destinasyonlarında; deniz turizmine hizmet veren destinasyonlarda hizmet verecek konaklama tesisi, plaj, su sporları, marina işletmeciliği ve çeşitli rekreatif etkinliklerin geliştirilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Ancak bu turizm etkinlikleri geliştirilirken, taşıma kapasiteleri doğrultusunda ziyaretçi sayılarının sınırlandırılması, doğal ve kültürel mirası korumaya yönelik kuralların geliştirilmesi, imar planlarında sürdürülebilir turizm ilkelerinin esas alınması ve işletmeciler ile yerel halkın bilinçlendirilmesine yönelik öneriler getirilmiştir.

Anahtar sözcükler: Gastronomi, Turizm, Gastronomi Turizmi, Potansiyel, Kocaeli.

Abstract

Turkey is one of the most preferred countries in the world for marine tourism with its clean seas, suitable coasts for marine tourism, natural and historical beauties and suitable climatic conditions. From past till today the most preferred type of tourism by foreign tourists coming to our country is Marine Tourism. Marine Tourism, even known in general as sea-sand-sun, has actually a wide scope. Marine tourism consists of activities like yacht tourism, cruise tourism, daily tour boats, gulets, thalassotherapy practices, water sports and recreational activities. In this respect, in the literature review part of the study; marine tourism, types of marine tourism and its development in our country are addressed. In the research section, unpatterned interviews were conducted with experts in Kocaeli marine tourism in order to evaluate the marine tourism potential of Kocaeli city. Thus, by getting in-depth knowledge about the marine tourism destinations of Kocaeli city, the gathered datas were evaluated with the descriptive analysis technique, which is one of the qualitative research techniques. Furthermore, SWOT analysis has been made in order to bring out the strengths and weaknesses, opportunities and threats of marine tourism in Kocaeli city, and suggestions have been made within the scope of sustainable tourism oriented to the development of city's water tourism and its types. As a result of the research; in the marine tourism destinations on the coasts of the Sea of Marmara and the Black Sea, of where the city's coastline is; it has been detected that accommodation facilities, beaches, water sports, marina management and various recreational activities providing services in marine tourism destinations should be developed. However, while developing these tourism activities, proposals have been made to limit the number of visitors in accordance with their carrying capacity, to develop rules for the protection of natural and cultural heritage, to use sustainable tourism principles as a basis in development plans, and to raise awareness of entrepreneurs and locals.

Keywords: Marine Tourism, Kocaeli, SWOT, Descriptive Analysis, Tourism.

Giriş

Deniz turizmi, her ne kadar 3S deniz-kum-güneş (sea-sun-sand) olarak bilinse de, bunların ötesinde; yat, kurvazi-yer gemiler, günübirlik tur tekneleri, guletler ve su sporlarından oluşan (Özbek, 2014) pek çok unsuru barındırmaktadır ve bu unsurlar her şeyi kapsayan bir tatil paketini oluşturur. Dünya da deniz turizmi turizm endüstrisinin en hızlı gelişen alanlarından biridir ve bu gelişen deniz turizmi anlayışında, her geçen gün turist sayısı ve ekonomik getirisi artmaktadır. Türkiye’de turistik talebin en yoğun olduğu alan deniz turizmidir ve ülkemiz deniz turizmi için gerekli olan temiz deniz, uzun kıyılar, doğal ve tarihi güzellikler sayesinde bugünkü seviyesine ulaşmıştır.

Türkiye’nin en büyük sanayi ve ticaret kentlerinden biri olan Kocaeli, kara, demir, deniz ve hava yolu ulaşmaları ile önemli geçiş noktalarından biridir. Kocaeli, her ne kadar kamuoyunda bir sanayi kenti olarak bilinse de, esasında Kocaeli hem Marmara denizine hem de Karadeniz’e kıyısı bulunan Marmara Bölgesinde bir sahil kentidir. Kocaeli’nde; Kandıra, Karamürsel, Körfez, İzmit, Başiskele, Gölcük, Darıca ve Gebze ilçeleri deniz turizmi potansiyeline sahip olmasına karşın yeterince değerlendirilememektedir.

Kocaeli deniz turizmine yönelik yapılan literatür taramasında yapılan araştırma sayısının çok az olduğu görülmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada, öncelikle alan yazın taraması yapılarak, deniz turizmi ve deniz turizmi türlerine yer verilecektir. Araştırma kısmında ise, Kocaeli deniz turizmi konusundaki uzman kişiler ile mülakatlar yapılarak, derinlemesine bilgi edilmeye çalışılacaktır. İlaveten araştırmada Kocaeli kentinin deniz turizmini değerlendirmek üzere SWOT analizi yapılacaktır. Böylelikle kentin deniz turizmi ve deniz turizmi türleri ile deniz turizmi etkinliklerinin iyileştirilmesine yönelik sürdürülebilir turizm ekseninde öneriler getirilmeye çalışılacaktır.

1. Deniz/Kıyı Turizmi ve Deniz Turizminin Gelişimi

Deniz turizmi, denizde deniz araçları ile yapılan, turizm amaçlı meslek faaliyetleri ile onu doğrudan destekleyen diğer meslek faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır (<https://www.denizticaretodasi.org.tr/>). Dünya Turizm Örgütü (2004) ise deniz turizmini, seyahatin merkezinde denizin olduğu, deniz araçları ile yapılan turizm amaçlı faaliyetler ile onu doğrudan destekleyen diğer meslek faaliyetleri olarak tanımlamaktadır (<https://dargeb.com>). Deniz turizmi; gezi, spor, eğlence amaçlı, denize elverişlilik belgesine sahip, gerçek ve tüzel kişilere ait özel ve ticari yatlar, kurvaziyer gemileri, günübirlik gezi tekneleri, yüzer otel, yüzer lokanta, su üstünde veya su altında hareket etme kabiliyetine sahip araçlar deniz turizm araçları ve turizm yatırımı kapsamında bulunan veya turizm işletmesi faaliyetinin yapıldığı, münhasıran deniz turizmi araçlarına güvenli bağlama, karaya çekme, bakım, onarım hizmetleri, bu araçlarla gelen yolculara yeme, içme, dinlenme, eğlence, konaklama gibi hizmetlerden birkaçını veya tamamını sunan kurvaziyer gemi limanı, yat limanı, çekek yeri, rıhtım ve iskele gibi tesisler de deniz turizm tesisleri olarak tanımlanmaktadır (Arlı, 2013)

Deniz turizmi, turistlerin 3S (sea-sun-sand) deniz-kum-güneş üçlüsü olarak tanımladıkları, deniz ya da kıyılardan yararlanarak yaz aylarında denize girmek ve tatillerin geçirmek amacıyla tercih ettikleri turizm türüdür (Gümüş ve Kulakoğlu, 2016). Orams (1999) deniz turizmini, insanların rekreatif etkinlikler gerçekleştirmek

üzere buldukları yerden, deniz olan bir destinasyona seyahat ederek orada ağırlanmaları olarak tanımlamaktadır (Paker ve Özgezmez, 2014). Hall (2001)’e göre bu tanım, deniz turizminin genel kapsamı içinde; karada balina izleme, resif yürüyüşü, kurvaziyer gemisi hizmetleri ve yatçılık etkinlikleri gibi kıyı temelli faaliyetleri de içermesi gerektiğini vurgulamaktadır (Attri, 2018). Wild (2003)’e göre deniz turizminin bileşenlerini seyahat, ulaşım ve rekreasyon oluşturmaktadır. Diakomihalis, (2007),’e göre deniz turizmi, su kayağı, rüzgâr sörfü, dalış, yüzme, deniz parklarına yapılan tur gibi birçok aktiviteyi de içermektedir (Sel, 2016). Hall (2001) deniz ve/veya kıyı turizmini, kıyı bölgesinde ve hemen açık deniz kıyı sularında meydana gelen turizm, eğlence ve rekreasyona yönelik faaliyetlerden oluştuğunu ifade etmektedir. Bu faaliyetler; konaklama, restoranlar, turistik yerler ve ikincil konutlar ile kıyı ve deniz turizminin gelişimini destekleyen perakende işletmeleri, ulaşım merkezleri, marinalar ve rekreasyon işletmeleri gibi altyapı tesislerini içermektedir. Ayrıca eğlence amaçlı tekne gezintisi, kıyı ve deniz temelli ekoturizm, gemi yolculukları, yüzme, eğlence amaçlı balıkçılık, şnorkelle yüzme ve dalış gibi çeşitli faaliyetleri de kapsamaktadır (Attri, 2018).

Antik çağlarda Akdeniz’de özellikle Yunan ve Roma kentlerinde deniz ticareti ve antik limanlar oldukça önemliydi. Bunların en fazla bilinenleri; Halikarnassos, Knidos, Phaselis, Attaleia, Coracesium, Ephesus, Side, Klazomenia, Miletos ve Smyrna antik

kentleriydi. Bu kentler, İpek Yolu, Baharat Yolu gibi önemli ticaret yollarında çoğunlukla deniz taşımacılığından yararlanılmaktaydı. Türkler ise ilk kez, Orta Asya'dan Anadolu'ya göç etmeleri ve küçük Asya'da yerleşmeleriyle birlikte deniz ile tanışmıştır ve Türkleri denizlerle kaynaştıran ilk öncü kişinin Emir Çaka Bey olduğu bilinmektedir. İlk Türk donanmasının 1081 yılında inşa edildiği ve bu tarihin Deniz Kuvvetlerinin kuruluş yılı olarak kabul edilmektedir (Güçlütürk Baran ve Özoğul, 2016) Buyruk ve Kılıçhan, 2019). Deniz turizminin gelişimi ise ilk olarak İngiliz hekim Richard Russell'ın 1753 yılında deniz banyosunun sağlık için gerekli olduğunu belirtmesiyle başlamış, Avrupa'da gittikçe yaygınlaşarak turistler tatilin yanında sağlık için de denize girmeye başlamışlardır. (Akdemir, 2019).

Türkiye'de deniz turizminin geçmişi eskiye dayanmaktadır. Osmanlı döneminde Boğaziçi, Haliç ve Göksu da kayıklarla geziler yapıldığı, Cumhuriyet döneminde ise; bazı yatlardan, şehir hatları vapurlarıyla geziler ve kurvaziye gemilerle seyahatler yapıldığı bilinmektedir (Sapmaz ve Okuyucu, 2014). Ayrıca Ege, Karadeniz ve Akdeniz kıyılarının Osmanlı topraklarına katılmasıyla denizciliğin öneminin arttığı Piri Reis'in Kitab-ı Bahariye, Barbaros'un Gazavatname ve Katip Çelebi'nin Tuhfetü'l Kibar Fi Esfari'l Bihar adlı eserlerinde belirtilmektedir. İlaveten II. Mahmut döneminde Kırılğaç adlı buharlı gemi ile 1829 yılında Tersane-i amire tarafından Kebir ve sağır gemileri alınarak Mersin Bahri ve Tairi Bahri gemileri yapılmış ve 1838 yılında Peyki şevket Vapuru ile Fransa seferine çıkmıştır. Yine bu dönemde 1858 yılında kıyı mülkiyeti ile ilgili Kanunname-i Arazi kanun çıkarılmıştır (Buyruk ve Kılıçhan, 2019).

Cumhuriyet döneminde deniz turizmi ile ilgili olarak 1923 yılında Türk Seyyahin Cemiyeti kurulmuş ve Türkiye'de kurvaziye turizm kolaylaştırılmıştır. 1960 yılından sonra beş yıllık kalkınma planları ile kıyı turizmine yönelik teşvikler çıkarılmış, 1982 yılında Yat turizmi yönetmeliği yayınlanmıştır. 1992 yılında Yat Turizmi Master Planı ve VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı ile Deniz Turizmi Birliği Yasası çıkarılmıştır (Buyruk ve Kılıçhan, 2019: 223).

Yine bu dönemde kamu yönetimi tarafından yapılan etkinlikler yanı sıra, deniz turizmi ile ilgili ilk organize faaliyet, Bodrum da Halikarnas Balıkçısı olarak bilinen yazar Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın balıkçı kayıklarıyla Gökova koylarına yaptığı gezilerle başlamıştır. Daha sonraları yabancı konukların da geziye katılmaları ile bugün Mavi Yolculuk olarak bilinen deniz gezileri yapılmıştır. Bu geziler önceleri 6-7 m sandallarla yapılmış, sonraları motorlu teknelerle, Marmaris, Fethiye, Antalya gibi koylara geziler ile çevre koylara günübirlik geziler takip etmiştir (Sapmaz ve Okuyucu, 2014).

Ülkemizde turizmin gelişimi genel olarak 1960 öncesi plansız dönem ve 1960 sonrası planlı dönemde gelişme göstermiş, deniz turizmi de beş yıllık kalkınma planları içerisinde yerini almıştır. Kan ve Kuleyin (2017), 1963-2023 yılları arasında yayımlanan Türkiye'nin beş yıllık kalkınma planları, deniz turizminin tarihsel gelişimi bakımından analiz edilmiştir.

Ülkemiz turizm endüstrisinin planlanmasında beş yıllık kalkınma planları yanında, uzun vadeli stratejik planlarda yapılmaktadır ve en son yapılan Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planında deniz turizminin geliştirilmesine yönelik yapılması planlanan çalışmalar aşağıda yer almaktadır.

(<https://www.ktb.gov.tr>):

- Ülkemizde nitelikli ve sürdürülebilir deniz turizminin geliştirilmesi,
- Mevcut Kurvaziye gemi kabul eden limanların yenilenerek genişletilmesi,
- İstanbul'daki liman kapasitesinin geliştirilmesi,
- İstanbul, Antalya, İzmir'deki yat limanlarının mega yatları alacak şekilde yenilenmesi,
- Karadeniz'deki balıkçı barınaklarının yatları da kabul edecek hâle getirilmesi,
- Marmara ve Karadeniz'de bulunan balıkçı barınaklarının yat turizmine kazandırılmasına yönelik eylem planı ve yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi,
- Deniz turizminin geliştirilmesi için yat ve kurvaziye limanlarına özel önem verilmesi,
- Denizde hareket kabiliyetleri ağırlıklı olarak yelkene bağlı ve spor amaçlı yatların vergiden muaf tutulması, motorlu yatlardan ise sigorta poliçelerindeki değer üzerinden vergi alınması yönünde düzenlemelere gidilmesi,
- Yat Turizmi Yönetmeliğinin Deniz Turizmi Yönetmeliği olarak adlandırılarak, sektörün tüm bileşenlerini (kurvaziye gemiler, su sporları, günübirlik yatlar ve dalış turizmi, vb.) kapsayacak ve günün ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmesi,
- Yatların pis suları, sintine suları ve katı atıklarının verileceği kabul tesisleri ve yüzer toplama sistemlerinin limanlarda yapılmasına yönelik altyapılar geliştirilmesi,
- Kıyılarda yatçılık amaçlı kullanımları kısıtlayan koruma statülerinin yeniden gözden geçirilerek, bu alanlarda günübirlik kullanımlara ihtiyaç verecek planlamalar yapılması,
- Turizm personelinin yat turizmi ve deniz turizminde görev almak üzere eğitilmesine ilişkin müfredat düzenlemeleri ve seminer, eğitim faaliyetleri yapılması,
- Yat turizminin geliştirilebilmesi amacıyla mevcut potansiyelin değerlendirilerek balıkçı barınaklarının eksikliklerinin giderilmesi için planlama ve yatırımlar hedeflenmiştir.

Tablo I. Beş Yıllık Kalkınma Planlarında Deniz Turizmi Stratejileri (1963-2023).

5 YILLIK PLAN	DENİZ TURİZMİ İLE İLGİLİ İZLENEN STRATEJİLER
Birinci KP (1963-1967)	Deniz turizmi kavramı yer almamış, Türkiye'nin deniz turizmi ile ilgili turizm için küçük iskeleler yapılması planlanmıştır.
İkinci KP (1968-1972)	Deniz turizmi kavramına ve bunlarla ilgili herhangi bir stratejik plana rastlanmamıştır.
Üçüncü KP (1973-1977)	Deniz turizmi ile ilgili olarak yat yavaşma yerleri inşaatına yönelmesi hedeflenmiştir.
Dördüncü KP (1978-1984)	Deniz, göl ve nehir kıyılarının toplum yararına kullanılması planlanmış, kamu kuruluşlarına ait kampların ve dinlenme tesislerinin dış turizme açılarak, daha geniş kitlelere yayılmasının hedeflenmiştir.
Beşinci KP (1978-1984)	Turizm alan ve merkezlerinin geliştirilmesi öncelik taşımaktadır ve deniz turizmi hedefleri genel olarak diğer turizm türleriyle birlikte ele alınmıştır.
Altıncı KP (1990-1994)	Türkiye kıyılarının sanayi, ticaret ve turizm sektörleri yönünden sosyal, ekonomik ve çevresel özelliklerini, mevcut liman kapasitelerini ve sektörel gelişmeye uygun kıyı kesimlerinin potansiyelini belirleyecek çalışmalar yapılması planlanmıştır. Kıyıların sanayi, ticaret ve turizm yönünden taşıdıkları önem ve özellikleri belirlenerek liman yapımına uygun kıyı kesimlerini tespit edecek bir çalışma yapılması, sektörde kış, av ve su sporları vb. cazip hale getirecek teşvik politikaları geliştirilmesi sayılabilir.
Yedinci KP (1973-1977)	Deniz turizmi kavramı ilk kez kullanılmış, uluslararası yat trafiğinin getireceği faaliyetlerin sağlıklı bir yapıya kavuşturulması amacıyla deniz turizmi ile ilgili faaliyetlerine yönelik Deniz Turizmi Birliği Yasası çıkarılması planlanmıştır. Yat limanlarının yetersizliği ve inşaatlarının kaynak sorunu sebebiyle uzun sürmesinin sektörü olumsuz etkilediği belirtilmiş, yat ve kurvaziyer turizmi geliştirilmesi yer almıştır.
Sekizinci KP (1978-1984)	Deniz turizmi ile ilgili faaliyetlerin eşgüdümlü ve sağlıklı bir yapıya kavuşması için Deniz Turizmi Birliği Kanun Tasarısı'nın tamamlanması planlanmış, hızlı kentleşmeyle, başta kıyı alanları ve denizler olmak üzere doğal kaynaklar üzerinde, atıkların ve diğer çevre sorunları rapor edilmiştir.
Dokuzuncu KP (1978-1984)	Deniz turizmi ile ilgili yeni bir plana yer verilmemiş, deniz turizmi, yat, kurvaziyer gibi kavramlar da yer almamıştır.
Onuncu KP (1978-1984)	2010 yılında Kıyı Yapıları Master Planı tamamlanmış, 66 adet Özel İhtisas Komisyonu kurulmuştur. Turizm Özel İhtisas Komisyonu Raporunda; suya bağlı turizmin (aquatic tourism) geliştirilmesi planlanmış, deniz, kıyı ve limanlara yönelik hedefler belirlenmiştir. Marina yapılmasına uygun yerlerin, jeolojik/biyolojik/sosyal/ulaşım hususlarla ilgili dikkate alınarak incelenmesi, plajlarda lisanslı cankurtaran bulundurulması ve su sporları disiplinine dâhil edilmesi, Turizm amaçlı kullanılan plajlarda plaj profili çıkarılması, deniz suyunun mikrobiyolojik analizlerinin AB normlarına göre yapılmasına devam edilmesi ve sonuçlarının kamuoyu ile paylaşılmasıdır. Ege ve Akdeniz'in yanında Karadeniz'in de kurvaziyer turizmine katılması Türkiye'nin turizm fırsatı olarak nitelendirilirken, yat turizmini geliştirmeye uygun kıyılar, kıyı yapıları ve rüzgârın varlığı Türkiye'nin güçlü yönlerinden biri olarak değerlendirilmiştir. Kıyı bölgelerinde yoğun kullanım nedeni ile koruma - kullanma dengesinin bozulması ve Doğu Akdeniz bölgesinin çekiciliğinin artması sonucu marina sayısındaki plansız artış Türkiye turizmine tehdit olarak değerlendirilmiştir.

Kaynak: Kan ve Kuleyin (2017) tarafından kalkınma planlarından yararlanılarak oluşturulmuştur.

Günümüz Türkiye'sinde Deniz Turizmi alanında kamuya ve sektöre karşı yetkili kuruluş, yasayla belirlenen sorumlulukları çerçevesinde Deniz Ticaret Odası'dır. Deniz turizmi, dalış turizmi, su üstü sporlarının ve sayıları binlerle ifade edilen günübirlik teknelerin de eklenmesiyle önemli bir turizm sektörü haline gelmiştir. Bu sektörlerin, özellikle Antalya, Muğla ve İzmir sahil şeridinin hızla gelişimiyle yürürlükteki Yat Turizmi Yönetmeliği sektörün ihtiyaçlarına cevap veremeyecek hale geldiğinden Deniz Turizmi Sektörü, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile birlikte 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun Deniz Turizmi ile ilgili maddelerinde aşağıdaki değişiklikler 13.01.2007 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (<https://www.denizticaretodasi.org.tr/>). Buna göre:

1- Yat Turizmi olan sektörün adı Deniz Turizmi olarak değişmiş ve genişlemiştir.

2- Kurvaziyer Gemileri ve Kurvaziyer Limanları kanun kapsamına alınmıştır.

3- Günübirlik Gezi Tekneciliği Kanun kapsamına girmiştir.

4- Yabancı bayraklı yatların ve kurvaziyer gemilerin karasularımızda kalma süresi 2 yıldan 5 yıla çıkarılmıştır.

Deniz turizmi, ulaşım, gidilecek limanlar, barınma ve yemekler ve spor imkânlarından sosyal aktivitelere kadar pek çok unsurdan

oluşmaktadır ve bu unsurlar her şeyi kapsayan bir tatil paketi ni oluşturur. Bu kapsamda deniz turizmi; Taşımacılık Unsuru (Geminin kendisi), Güzergah Unsuru (limanlar), Konaklama Unsuru ve Ekstra hizmetler Unsuru olmak üzere 4 ana unsurdan oluşmaktadır (<https://dargeb.com/>).

DENİZ TURİZMİ	
DENİZ TURİZMİ TESİSLERİ	DENİZ TURİZMİ ARAÇLARI
1. Kruvaziyer Liman İşletmeleri (A ve B Tipi) 2. Yat Limanları İşletmeleri 3. 4 ve 5 Çıpalı 3. Diğer Tesis İşletmeleri (Rıhtım, İskele Ve Çekme Yeri)	1. Kruvaziyer Gemi İşletmeleri 2. Yat Yatırım ve İşletmeleri a) Bare-boat İşletmeleri b) Ticari Yat İşletmeleri (Gulet v.b.) Mürettebatlı- Mürettebatsız c) Günübirlik Gezi Tekneleri İşletmeleri d) Yüzer Restaurant İşletmeleri e) Yüzer Otel İşletmeleri 3. Dalış Turizmi İşletmeleri 4. Su üstü aktiviteleri İşletmeleri 5. Diğer Deniz Turizmi Araç ve İşletmeleri

Şekil 1. Türkiye'de Deniz Turizmi'nin Yapısı (Deniz Ticareti, 2019: 3).

DENİZ TURİZMİ İSTATİSTİKLERİ

(31.12.2019 İTİBARIYLA)

Şekil 2. Türkiye Deniz Turizmi İstatistikleri (Nemlioğlu Koca; aktaran: <https://dargeb.com/deniz-turizminin-tanimi-ve-ana-unsurlari/>)

Şekil 2'de Kültür ve Turizm Bakanlığında belgeli deniz turizmi tesisleri ve deniz turizmi araçlarına istatistiksel bilgiler ve Deniz Turizmi tesislerine ilişkin son veriler 31.1.2019 istatistiksel bilgileri yer almaktadır.

2. Deniz Turizmi Türleri

Deniz turizmi, genel olarak kıyı turizmi olarak düşünülse de, günümüzde kapsamı oldukça genişlemiştir ve yat turizmi, kurvaziyer turizmi, dalış turizmi, gulet turizmi, talassoterapi uygulamaları, günübirlik tur tekneleri, su sporları gibi pek çok etkinliklerden oluşmaktadır.

2.1. Kıyı ve Ada Turizmi

Deniz turizmi, genel olarak kıyı turizmi olarak düşünülse de, günümüzde kapsamı oldukça genişlemiştir ve yat turizmi, kurvaziyer turizmi, dalış turizmi, gulet turizmi, talassoterapi uygulamaları, günübirlik tur tekneleri, su sporları gibi pek çok etkinliklerden oluşmaktadır.

Kıyıları kara ile su arasında bir geçiş noktasıdır ve yalnızca kara ile deniz arasındaki bir sınır çizgisi değildir, kıyı kavramına her türlü su kütlesini çevreleyen kara parçası girmektedir. Kıyı alanların doğal sınırı; sahil şeridi: kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak en az 100 metre genişliğindeki alan olarak tanımlanmaktadır. Kıyıları hayvan ve bitki türleri için uygun habitatlar oluştururlar ve mikro iklimatik özellikleri nedeniyle tatil ve dinlenme olanakları sağlayan alanlardır (Çelik, 2015). Kıyı turizmi, denizdeki pek çok rekreatif aktiviteler için yararlanılan bir turizm türüdür. Kıyı turizminin gelişimi üzerinde kıyı jeomorfolojisi, iklim, bitki örtüsü gibi fiziki özellikler ve yerleşme etkilidir. Kıyı turizmi, iklime koşullarına bağlı yaz mevsiminde yoğunlaşmaktadır ve sezon süresini ise hava ve deniz suyu sıcaklıkları belirlemektedir (Doğaner, 2001; akt. Güçlü, 2010). Kıyı turizminde yüzme, güneş banyosu, dalış, su sporları, eğlence gibi çeşitli eğlenciler etkinlikleri yer alır (Yılmaz, 2018).

Ada turizmi, etrafı su ile çevrili kara parçasında gerçekleştirilen bir turizm çeşididir. Adalar; sessiz, sakin, temiz ve bakir olması gibi özellikleri ile önemli turizm destinasyonlarıdır. Ada turizmine örnek verilecek en bilinen adalar; Kanarya adaları, Bahama adaları, Phuket adaları sayılabilir (Yazgan Pektaş, 2016; akt. Buyruk ve Kılıçhan, 2019).

2.1.1. Yat Turizmi

Yat turizmi, turistin yata ulaştıktan sonra belirlenmiş bir gezinin sonunda yatı terk etmesi arasında geçen zaman diliminde gerçekleştirdiği tüm turistik etkinlikleri kapsamaktadır (Altuntaş ve Arıkan, 2015: 115). Yat turizmi, birçok doğal ve beşeri faktörlerin bir araya gelmesiyle oluşan bir turizm türüdür ve deniz turizmini destekleyici sektörlerden birisidir. Yat turizmi üst gelir grubuna hitap ettiği için ekonomik açıdan da önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Ayrıca yat turizmine katılan kişiler bakır koyuları görmek ve rekreatif etkinliklere katılma olanağına sahip olmaktadır (Sezer, 2012: 105).

Yat turizmi kapsamında değerlendirilebilecek olan bir deniz turizmi türü de guletlerdir. Gulet, ahşap olarak üretilen, el yapımı, motorlu ve yelkenli teknelerdir. Guletler ilk başta balıkçıların ve sünger dalgıçlarının avlanma ve yakaladıklarını taşımaları için üretilmiştir. Bugün tatil de kullanılmak üzere dizayn edilen guletler, yat turizmi için kullanılmaktadır (Paker ve Özgezmez, 2014).

2.1.2. Kurvaziyer Turizmi

Kruz/cruise, kelime anlamı olarak: gezmek, dolanmak, deniz gezisi vb. anlamına gelmektedir. Kurvaziyer kelimesi, tatil amaçlı

Görsel 1. Yat Turizmi (<https://www.lojipport.com/>)

Görsel 2. Kurvaziyer Turizmi (<https://www.haberturk.com/>)

kullanılan, konaklamalı, boyutları ve konfor koşulları belirli standartlarda olan gemiler için kullanılmakta ve beş yıldızlı bir otel standardında konaklama, uluslararası seyahatlerin gerçekleştirilmesi ise kurvaziyer turizmi olarak ifade edilmektedir (Dilek vd., 2015). Kurvaziyer turizmi, deniz temelli bir turizm türüdür. Kurvaziyer turizmde sunulan hizmet, hem lüks donanımına sahip bir gemide hem de geminin uğradığı kentler ve limanlarda verilmektedir. Kurvaziyer turizmde katılanlar, beş yıldızlı yüzer bir otelde, konaklama, yeme-içme, rekreatif hizmetler alabilmekte, geminin uğradığı ülke, liman ve kentlerde geziler, alışveriş, festival ve kutlamalara katılabilmektedirler (Görgün, 2011). Günümüzde kruvaziyer endüstrisi kısa (3-4 gün), uzun (15 gün ve fazlası) kruvaziyer turlarıyla destinasyonlara seyahat gezme olanağı sağlamaktadır (<https://kocaeli.denizticaretodasi.org.tr>).

2.1.3. Dalış Turizmi

Dalış turizmi uzun yıllardır yapılmakta olup, 1950 ve 1960'lı yıllarda zıpkınla balık avlama ve batan gemilere bakma merakı ile ortaya çıkmıştır. Bugün ise daha çok su altı fotoğrafçılığı, doğal güzellikleri ve tarihi izleri görme merakı olarak karşımıza çıkmaktadır. Simon (2003), Avustralya'da yılda yaklaşık 700 bin kişi su altı dalışı yapmakta ve turist olarak gelen 55 bin kişi de dalış eğitimi aldığını belirtmektedir (Albayrak, 2013). Özellikle arkeolojik denizaltı değerlerinin fazla sayıda olması dalış turizminin önemini ortaya koymaktadır. Dalış turizmi ile ilgili izinli dalış bölgeleri her geçen gün artmakta ve sualtı parkları-müzeleri girişimlerine de başlanmaktadır (Deniz Ticareti, 2019). Simon (2003)'e göre su altı dalış ya da aletli dalış (scuba), suyun altında iken oksijen tüpü, regülatör, yüzerlik, kontrol cihazı vb. malzemeler yardımı ile nefes almak ve suyun altında uzun süre kalmaktır (Albayrak, 2013). Dalış turizmi kapsamında ele alınan Denizaltı Araştırma Gezileri, deniz altında yer alan batıklar, eserler ve resifleri görmek, flora ve faunayı keşfetmek ve aynı zamanda denizaltı güzelliklerin, manzaraların tadını çıkarmak için gerçekleştirilen gezilerdir. (<https://www.turizmebahis.com>).

Görsel 3-4. Dalış Turizmi, Günübirlık Tur Tekneleri
(<https://www.hurriyet.com.tr/dunya/egede-gulet-krizi-40607846>)

2.1.4. Thalassoterapi (Deniz Kürleri)

Thalassoterapi sözcüğü Antik Yunanca'da deniz kelimesinden türetilmiştir ve Thalassoterapi uygulamalarında deniz suyunun kullanılması esastır. Antik dönemlerden günümüze deniz suyu ve deniz ürünlerinin insan vücudu üzerinde olumlu etkileri olduğu bilinmektedir. Thalassoterapi uygulamalarında ısıtılmış deniz suyunun terapi amaçlı kullanımı antik çağlara kadar dayanmaktadır ve Talasoterapi Merkezleri, insan sağlığı için iyileştirici gücünü denizden almaktadır. Thalassoterapi; koruyucu ve tedavi edici ve/veya kür amaçlı olarak tıbbi gözetim ve denetim altında, deniz ve çevresine özgü tüm yararlı etkenlerin, deniz iklimi, deniz suyu, deniz çamurları, yosunlar, kum ve denizden elde edilen maddelerin kullanıldığı bir tedavidir. Talasoterapi merkezlerinin, deniz kıyısına en fazla 1000 m. uzaklıkta kurulması gereklidir ve denizden doğrudan kullanımı ya da deniz suyunun taşınması yoluyla kullanılabilir. Bu su 48 saatten uzun süre bekletilmemeli ve 500 derecenin üzerinde ısıtılmamalıdır (Timur, 2015; <https://yigm.ktb.gov.tr/>).

2.1.5. Günübirlık Tur Tekneleri

Denizde gerçekleştirilen rekreatif etkinliklerden olan tekne turları, genelde günübirlık olarak kiralanır ve günübirlık turlar kapsamında; deniz çevresini gözleme, tarihi eserleri denizden keşfetme, çeşitli aktiviteler ile birlikte yeme- içme olanağı da bulunmaktadır (<https://www.turizmebakis.com>).

2.1.6. Su Sporları Turizmi -Rekreatif Etkinlikler

Suyun moleküler yapısı sebebiyle akışkanlık özelliğine sahiptir ve su üstü ve su altında mümkün olabilen su sporları faaliyetleri yapılmaktadır. Suda yüzme, atlama ve serbest dalma gibi bir araç olmadan yapılabilen sporlar ve rüzgar sörfü, su kayağı ve jet ski gibi bir araca bağlı yapılan veya su altında nefes almayı sağlayan ekipmanlara bağlı yapılan su sporları da bulunmaktadır (Özbek, 2014). Deniz turizmi kapsamında gerçekleştirilen su sporları ve rekreatif etkinlikler; Jet ski, su altı hokeyi, balıkçılık, yüzme çeşitleri, kürek, triatlon, su topu ve su altı rugby ile uçurma sörfü, deniz kayağı, deniz paraşütü ve deniz rafting'i vb. faaliyetlerin yer

aldığı uygulamalardır (<https://www.turizmebakis.com>).

Su Yogası, ayakta durulan geniş ve hafif bir sörf board benzeri yüzey üzerinde kürek çekerek yapılan bir spordur. Dünyada hızla popülerleşen sporlardan biri olan yoga, minimum ekipman ile dalmanın olmadığı her türlü deniz, okyanus ve gölde yapılabilir. Kocaeli ilimizde bu spor dalı için; Sapanca Gölü, İzmit Körfezi gibi alanlar uygundur (<https://bolge1.tarimorman.gov.tr/>).

3. Kocaeli Deniz Turizmi Potansiyeli

Kocaeli kenti, her ne kadar sanayi kenti olarak bilinse de hem Marmara denizine hem de Karadeniz'e kıyısı bulunan Marmara Bölgesinde bir sahil kentidir ve adını 1320 yılında İzmit çevresini fetheden Akça Koca'dan almaktadır. Kocaeli yüzölçümü bakımından Türkiye'nin en küçük altıncı kenti olmasına karşın, İstanbul, Ankara ve İzmir'den sonra gelişmiş dördüncü en büyük kentidir. Kocaeli 3.623 km²'lik alana sahiptir ve Büyükşehir belediyesi statüsünde olan 12 ilçesi bulunmaktadır. Kocaeli nüfusu 2022 sayımına göre 2.033.441 kişi olup, Türkiye'nin en kalabalık onuncu kentidir. Türkiye'nin en büyük sanayi ve ticaret kentlerinden biri olan Kocaeli, kara, demir, deniz ve hava yolu ulaşımını ile önemli geçiş noktalarından biridir. Kocaeli, hem sanayi sektöründeki üretim ve katma değer, hem de doğal güzellikleri ve tarihi ve kültürel eserleri ile ticaret, kültür ve turizm kentidir. Özellikle deniz turizmi kapsamında yapılan çalışmalar sonucunda 2019 yılında Kocaeli sahillerine Uluslararası Çevre Eğitim Vakfı'nın belirttiği kriterler sağlanarak, Kocaeli'nde 6 turistik destinasyona Mavi Bayrak alınmıştır (<https://www.milliyet.com.tr>; <https://kocaeli.ktb.gov.tr>; <https://tr.wikipedia.org>; <http://koto.org.tr>).

Şekil 3. Kocaeli İl Haritası, (<https://www.milliyet.com.tr/egitim/haritalar/kocaeli-haritasi>).

Kocaeli kentinde deniz turizmini geliştirmek amacıyla Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ile Kültür ve Turizm Bakanlığı iş birliği ile Kocaeli Turizm Master Planı hazırlanmakta ve bu planda yapılacak yatırımlarla Kocaeli, Deniz Turizmi için önemli bir destinasyon kimliği kazanması hedeflenmektedir (Deniz Ticareti, 2019). Kocaeli deniz turizmi potansiyeli kapsamında Kocaeli deniz turizmi destinasyonları kısaca açıklanmıştır.

3.1. Kandıra ve Beldeleri

Kandıra ilçesi İstanbul sınırından başlayarak Sakarya sınırına kadar uzanan Karadeniz'e 53 km sahil şeridinde sahiptir. Kandıra, doğal güzellikleri, akarsu, göl, deniz, mesire alanı, ada, mağara, kayalıkları gibi turistik çekicilikleri olan denizle ormanı buluştuğu Kocaeli iline bağlı bir ilçedir. Kandıra 11 halk plajı ile çevre illerden deniz turizmine yönelik yoğun talep gelmekte ve tarihi limanları ile dikkat çekmektedir. Ayrıca Kandıra kıyıları, İstanbul gibi bir metropole gününbirlik ulaşım mesafesindedir (Kandıra Belediyesi, 2022; Uzun, 2017). Kandıra'da deniz turizmi kapsamında öne çıkan turistik destinasyonlar; Kefken ve Kefken Adası, Kerpe, Bağıranlı, Cebeci, Kovanağzı, Sarısu Pınarlı, Bağıranlı, Seyrek, Sarısu, Kumcağzı, Tuzağzı, Babalı, Dikili (Üzümcü, 2015; <https://www.kandira.bel.tr/>) gibi deniz turizmi destinasyonlara sahiptir.

3.1.1 Kefken

Antik ismi "Kalpe" olan Kerpe'nin geçmişi MÖ 5. yüzyıla kadar gitmektedir. Kerpe 150 metreye kadar sığ-ince kumlu bir denize sahip plajı ve doğu rüzgarlarını kesen bir koy olma özelliği ile dalgalardan etkilenmeyen bir Karadeniz sahil köyüdür. Kefken, Kandıra'ya bağlı kıyı yerleşimleri içinde en gelişmiş olanıdır. Kefken, Kandıra'ya 27 km uzaklıktaki mavi bayraklı Cebeci plajı, temiz denizi, kumsalı ve çam ormanları ile şirin bir tatil beldesidir. Cebeci Halk Plajı, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 ve 2019 yıllarında Mavi Bayrak almıştır. Balıkçılıkla adını duyuran Kefken, denizi, kumsalı, çam ormanları ile göz doldurmaktadır. Kefken, Kovanağzı Plajı, Kapri Koyu, Kefken Limanı ve Pembe Kayalar önemli turistik çekicilikleridir. Pembe Kayaların olduğu antik liman arkeolojik ve doğal sit alanı kapsamında koruma altındadır. (<https://www.kandira.bel.tr/>; Deniz Ticareti, 2019).

Görsel 5. Kefken Adası (<https://kocaeli.ktb.gov.tr>)

Görsel 6. Kefken Pembe Kayalar (<https://gezilmesigerekenyerler.com>)

Türkiye'nin Karadeniz kıyısında yer alan iki adadan biri Giresun Adası, birisi de Kefken Adası'dır. Kefken Adası Giresun Adası'ndan daha büyük olup, Karadeniz'de üzerinde insanın yaşadığı tek

adadır. Kefken adası, kıyıları 1,7 km uzunluğundadır, yüzölçümü 0,11 km² ve anakaraya olan uzaklığı 0,8 km'dir. Kefken adası, genellikle kayalık kıyılardan ve dar alanlı kumsallardan oluşan bir ada olup, 1. derece sit alanı olan ada tarihi özelliklerini korumaktadır. Surlar ve antik su kuyularının olduğu adada Helenistik, Roma ve Bizans dönemlerinden kalma mimari kalıntılar bulunmaktadır. Maliye Bakanlığına ait 52 dönümlük Kefken adasında sadece Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün deniz kontrol merkezi bulunma, faal durumda bir deniz feneri ve çeşitli hizmet binaları ve bir balıkçı limanı bulunmaktadır. Cebeci'den Kefken Adası'na tekne ile 8-10 dakika gidilebilmekte ve adada amatör sualtı avcuları levrek ve kefal avlamaktadır (Uzun, 2017, <http://www.tid.web.tr/>).

3.1.2. Kerpe

Kandıra'ya bağlı bir belde olan Kerpe; masmavi denizi, çam ormanları ile şirin bir Karadeniz köyüdür. Karadeniz dalgalarından etkilenmeyen Kerpe, doğal koylara, 150 m'ye kadar sığ bir denize ve emsalsiz kumsallara sahiptir. Kerpe, zengin balık çeşitliliği, çam havası ve doğal plajlarıyla ünlüdür ve Kerpe Halk Plajı 2016, 2017, 2018 ve 2019 yıllarında Mavi Bayrak almıştır (Deniz Ticareti, 2019). Ayrıca Cenevizliler döneminden kalma tarihi Kerpe Limanının gün ışığına çıkarılma projesi bulunan Kerpe çok daha vazgeçilmez bir sahil şeridi olacaktır (<https://www.kandira.bel.tr/>). Gününbirlik olarak, İzmit, İstanbul ve Sakarya'dan gelenler olduğu gibi, tatilini otel ve pansiyonlarda geçirmek isteyenler de gelmektedir. Sahildeki gezilecek ve alışveriş yerleriyle Kerpe geceleri de bir başka güzeldir. Güneşin batışını ve ay ışığında yakamozu, Kerpe kayalıklarına oturup, gün batımındaki kızılıkların deniz üzerine düşüşünü izlemek görülmeye değerdir. Kerpe tüm

Görsel 7. Kerpe (<https://www.alkanyapi.com/>)

Görsel 8. Cebeci (<https://kocaeli.ktb.gov.tr/>)

yıl boyunca açık balıkçı restoranları, otel, motel ve pansiyonları ile deniz turizmi potansiyeline sahiptir. (Kandıra Turizm Master Planı, 2015-2023).

3.1.3. Cebeci

Kandıra'ya 27 km uzaklıkta olan Cebeci, sahili ve ormanlarıyla ünlü mavi bayrak sahibi kumsalı ile ön plana çıkan bir turistik destinasyondur. Cebeci Kefken Adası'na açılan tek kapı sayılabilecek bir lokasyondadır. Karadeniz'de yerleşim yeri olarak kullanılan tek ada olması özelliğiyle tarihi öneme sahip olan Kefken Adası, Cebeci sahiline tekne ile 5 dakika uzaklıkta olup, doğayla iç içe olmak isteyenlerin tercih ettiği yerlerin başında gelir. Cebeci kamp turizmi ve kum midyeleriyle meşhurdur (<https://www.kandira.bel.tr/>). Cebeci batısında ve Babalı Köyü batısında geniş kumul alanları bulunmaktadır ve kıyı boyunca gelişen enine kumul sırtları yanında tipik barkan oluşumları görülmektedir. Burunların adeta dalgakıran görevi yapmaları yaz aylarında deniz turizmi amacıyla değerlendirilmektedir (Uzun, 2017).

Görsel 9. Bağıranlı (<http://www.kandira.net/>)

Görsel 10. Kumcağız (<https://www.neredekal.com/>)

3.1.4. Bağıranlı

Kandıra'ya 18 km uzaklığı bulunan Bağıranlı köyü kendine has kayalık kayalıklardan oluşan kıyıları, plajı, doğası ve sakinliği ile ilgi çekmektedir. Bağıranlı, Kandıra'da Kefken'den sonra ikinci büyük sahil ve balıkçı köyüdür. Bağıranlı'da arazinin yapılaşmaya uygun olması, köyün daha ferah ve geniş bir alana yayılmasını sağlamış, modern ve lüks villaların yükseldiği alanların yanında inşası hala devam etmekte olan balıkçı barınağı ile balıkçılıkla adından söz ettirmektedir meşhurdur (<https://www.kandira.bel.tr/>). Bağıranlı'da turizm işletme belgeli konaklama tesisi bulunmamakta, 2 adet Belediye belgeli pansiyon bulunmaktadır. Bağıranlı'ya İstanbul'dan 1 saat 45 dakikada ulaşmak mümkündür (Kandıra Turizm Master Planı, 2015-2023: 126).

3.1.5. Kumcağız

Kefken'e varmadan Kumcağız Sahiline sahip güzel bir köy olan Kurtyeri, geniş bir kumsala ve tertemiz bir denize sahiptir. Bölgede bir kamu tesisi ile kamuya ait orman içi çadır kampı bulunmaktadır (<https://www.kandira.bel.tr/>).

3.1.6. Sarısu

Sarısu, Kandıra'ya 8 km uzaklıkta olan ve Babaköy sınırları içindeki Sarısu deresinin, Karadeniz'le birleştiği yerde kurulmuştur. Sarısu Deresi'nin denizle kavuştuğu noktada yer alan koyda kurulan Sarısu, bir kilometrelik kumsalı ile göz doldurmaktadır. Denize paralel olarak akan dere, belli zamanlarda su miktarının artması sonucu farklı noktalardan kumsalı yararak denizle birleşmektedir. Sarısu Deresi içinde barındırdığı sazan, levrek, kefal ve tatlı su balıkları ile olta balıkçılığında en çok tercih edilen dere olmasının yanında, kumsala ulaşmak için geçilmesi gereken bir engel olduğundan, dere sallar ile geçilmektedir. Çadır turizminin yaygın olduğu bölgede turistik konaklama yerleri de bulunmaktadır. Ancak henüz yapılaşmanın başlamadığı koy, bakır güzelliğini halen korumaktadır (Kandıra Turizm Master Planı, 2015-2023:126, <https://www.kandira.bel.tr/>).

3.1.7. Babalı / Dikili

Babalı, açık deniz özelliği ile rüzgârlı havalarda sörf meraklılıklarına sörf yapma olanağı sunmaktadır. Uzun kum mevkiinden başlayan ve göz alabildiğine uzanan kumsalı ile Babalı, her sene 2-3 metre yürüyen kum dağları ile çöl manzarasının izlenebileceği doğal güzelliğe sahiptir. Ayrıca burada yer alan doğal göl de bölgeye ayrı bir güzellik katmaktadır. Babalı'da yer alan Babalı Mağarası, 1877-1878 Osmanlı Rus savaşlarında batan gemilerden kurtulanların sığındığı mağaradır ve her yıl binlerce kişi ziyarete gelerek ayınlar yapmaktadır. Babalı'da büyük sayılabilecek herhangi bir turizm işletme belgeli tesis olmamasına karşın, konaklama ihtiyacını karşılayacak motel ve pansiyonlar bulunmaktadır. Çadır, kamp olanakları açısından uygun olan belde, kandıra merkeze en uzak sahil olması ve ulaşımın zorluğu sebebiyle bakır yapısını korumaktadır (<https://www.kandira.bel.tr/>).

3.1.8. Sardala Koyu ve Malkara Adası

Sardala koyuna gidebilmek için, Kandıra'dan 25 km uzaklıktaki Pınarlı Köyü'ne ulaşmak gereklidir. Köyden çıktıktan yaklaşık 10 dakika sonra Sardala Koyuna ulaşılmaktadır. Koyun küçük bir bölümü denize girebilmek için uygunken büyük bir kısmı kayalık ve iri çakıllardan oluşmaktadır (Kandıra Turizm Master Planı, 2015-2023: 134). Malkaya Adası ise kıyından yaklaşık 300 m. açıktadır. Sardala Koyu, yeşil ve mavi renklerin hâkimiyetindeki koyun batı ucunda bir pınar denizle birleşmektedir. Rivayete göre burada saklanan hazinelerden ismini alan Malkaya Adası, bir manastır kalıntısı olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından tescillenerek koruma altına alınmıştır (<https://www.kandira.bel.tr/>).

3.1.9. Miço Koyu

Kumcağız ile Kerpe arasında kalan ve halk arasında Miço Koyu olarak geçen Gizli Cennet Koyu'dur. Kerpe üzerinden Kartal Kayaları geçtikten sonra toprak yoldan ulaşabilir, Kerpe koyundan deniz yoluyla ya da Kumcağız'dan Kerpe'ye giden dar orman yolu ile çam ve meşe ağaçları arasından 10 dakika süren yürüyüşle Miço Koyu'na ulaşabilmektedir. Miço koyu ilginç kayalıklarla ünlü olup, kayalıkların arası havuzu andıran bir görselliكتedir ve fotoğraf çekimi için tercih edilmektedir. Miço koyu, orman içinde bol oksijen teneffüs edilebilecek, sessiz bir ortamla buluşturan bu koy,

pek bilinmediğinden bakırlığını korumaktadır. Miço Koyu'nda taşlar ve kayalıklar farklı şekiller oluşturmuştur ve orada kayaların aşınmasından oluşan doğal havuzda yüzmek de mümkündür (Kandıra Turizm Master Planı, 2015-2023).

3.1.10. Seyrek

Kandıra'ya 11 km. mesafedeki Seyrek, sahilin en şirin koylarından biridir. Seyrek, 300 metre kumsala sahip sakin bir dinlenme yeridir ve Seyrek deresi ayrı bir güzellik katmaktadır. Denize bağlantısı nedeniyle kefal gibi balıkların üreme alanı olan seyrek deresinde, dere balığı, sazan ve kefal avlanmakta, derede bulunan ve insanlara alışmış su kaplumbağaları beslenmektedir. Seyrek güzel bir koya sahip olmasına karşın, turizm işletme belgeli konaklama tesisi yapılmamıştır, yalnızca ev pansiyonculuğu yapılmaktadır ve denize sıfır tatil siteleri ile ünlüdür (Kandıra Turizm Master Planı, 2015-2023).

3.2. Karamürsel

Körfez şeridinde mavi bir inci gibi parlayan Karamürsel sahili; Mavi Bayraklı tertemiz sahilleri, billur gibi denizi ve plajlarıyla Kocaelililere deniz turizmi olanakları sunuyor. Karamürsel doğası, denizi, trekking parkurları ve kilometrelerce uzunluktaki sahil şeridiyle, huzurun adresi olarak tanımlanmaktadır (<https://karamursel.bel.tr>). Karamürsel Altinkemer Plajı, Kocaeli' de Kandıra Cebeci Plajı ile birlikte mavi bayrak sahibi olan iki plajdan biridir. Kocaeli'nin ilk mavi bayraklı plajı olan Altinkemer Plajı bu ödülü ilk olarak 2012 yaz sezonunda aldı. Sonrasında ise 2013-2019 yılları arasında yaz sezonlarında temizliğini koruyarak mavi, bayrak unvanını sürdürdü (Deniz Ticareti, 2019).

Görsel 11. Karamürsel Altinkemer Plajı (<https://sirtcantam.com.tr>),

Görsel 12. Ereğli Kumyalı Plajı (<https://kocaeli.ktb.gov.tr>)

Altinkemer Plajı, iskelesi, mini amfityatrosuyla eğlenme imkanı, plaj voleybolu sahası ve çocuk oyun alanı ile hafta sonları binlerce kişiyi ağırlamaktadır. Karamürsel'de yer alan Ereğli Kumyalı Plajı, 600 metrelik Dereköy sahili ile ilgi görmektedir. Ayrıca Karamürsel Sualtı Sporları Kulübü Derneği (KARSAD) Körfez'in

mavi sularında dahiş yapmak isteyenleri, su altının büyüdü dünyasıyla tanıştırtıyor (<https://karamursel.bel.tr/>).

3.3. İzmit-Derince Başiskele-Kartepe

İzmit, İzmit Körfezi'nin doğu ucuna yakın bir kıyıda olup, Asya ile Avrupa arasındaki en önemli geçiş yollarının birinin üzerinde kurulmuş Kocaeli kentinin merkez ilçesidir. Deniz ulaşımı açısından ülkenin en yoğun merkezlerinden (<https://tr.wikipedia.org/>) biri olan İzmit, Astakos adıyla Megaralı denizciler tarafından yörede kurulduğu bilinen ilk yerleşmedir. Astakos (MÖ 712-711) İzmit'in güneyinde Başiskele mevkiinde Megaralılarca kurulmuş bir Helen kolonisidir. İzmit deniz ve kara ulaşımına uygun olduğundan bir liman kenti olarak gelişmiş olup, adını Yunanca'da Astakos kelimesi, İzmit Körfezinde çok avlanan istakoz anlamına gelmektedir (<https://www.kocaeli.bel.tr/tr/main/pages/izmit/224>).

İzmit körfezi, yelken sporları için elverişli bir konuma sahiptir ve İzmit Körfezinde yelken ulaşım aracı olarak kullanılmış ve 1954 yılında İzmit Yelken Kulübü kurulmuştur. Önce 1925'li yıllarda Hereke'de, sonradan Karamürsel, 1940'lı yıllarda ise İzmit-Seka'da Yole ve Şarpi sınıfında yelkenin spora dönük olarak kullanıldığı görülmektedir. İzmit Körfezi'nde son 5 yıldır Uluslararası Yüzme Yarışları, Offshore Yarışları ve Balkan Yelken Şampiyonası gibi spor organizasyonları yapılmaktadır. İzmit Yelken Kulübü'nün sahip olduğu Yarış Tekneleri ve Ekipmanları; 1 Adet Yat Yarış Teknesi, 40 Adet Optimist Sınıfı Teknesi, 8 adet Laser Sınıfı Teknesi, 1 Adet 4.20 Sınıfı Teknesi, 7 Adet Pirat Sınıfı Teknesi ve 2 Adet Güvenlik Botu'dur (<https://izmityelkenkulubu.com.tr/hakkimizda.asp>).

Görsel 13. İzmit Körfezi (<https://izmityelkenkulubu.com.tr/>)

Görsel 14. İzmit Körfezi (<https://izmityelkenkulubu.com.tr/>)

Su Yogası, ayakta durulan geniş ve hafif bir sörf board benzeri yüzey üzerinde kürek çekerek yapılan bir spor olup, Kocaeli'nde su yogası için; Sapanca Gölü, İzmit Körfezi uygundur. Bir diğer rekreatif etkinlik ise, sportif olta balıkçılığıdır. Kartepe ilçesinde iç suların çok olması, balık çeşitliliği ve popülasyonunun fazla

olması sebebiyle amatör balıkçılık yaygın olarak yapılmaktadır. Sapanca Gölü, Akmeşe yolu üzerinde bulunan Şeytandere (Ketence, Kirazoğlu) Baraj Göletleri, Derbent deresi ve Samanlı Dağı'ndan akan derelerde, sazın, turna, yayın, tatlı su kefali, kızılkanat, gökkuşuğu alabalığı ve tabii alabalık gibi birçok tür bulunmaktadır (<https://bolge1.tarimorman.gov.tr/>).

Palmiye ağaçlarının yanında yürüyüş alanları, gözlem evi, çocuk oyun alanları, kafeterya ve plajdan oluşan Başiskele sahili, muhteşem bir İzmit Körfezi manzarasına sahiptir. Sahil kıyısında yeşil alanlar boyunca, yürüyüş ve koşu yolu yapılmıştır (<http://www.tid.web.tr/>). İzmit ilçesinde deniz turizmi yanında su üzerinde yapılan rekreatif etkinliklerde bulunmaktadır. Bunlardan biri olan Gökay Park, Türkiye'nin doğal gölet üzerine kurulu ilk kablolu su kayağı tesisi olup, aynı zamanda bir spor ve yaşam merkezidir. Gökay Park 2010 yılında uluslararası bir gençlik ve spor organizasyonuna ev sahipliği yapmış bir rekreasyon alanıdır (<http://www.izmit.gov.tr/golkay-park>).

Derince ilçesi sahilinde yer alan Harikalar Sahili, her yaşta insanı çeken bir rekreasyon merkezidir. Harikalar Sahili'nde; masal kahramanları heykelleri, büyük havuzlarda çarpışan botlar, uzaktan kumanda ile kontrol edilebilen yatların kullanılabilceği minik marina, şelaleler ve kafe ve restoranlar bulunmaktadır (<http://www.tid.web.tr/>).

3.4. Gölcük-Değirmendere

Gölcük, doğa güzellikleri ile birlikte tertemiz denizi ve plajları ile yerli turistler tarafından tercih edilen bir ilçedir. Gölcük ve çevresinde; Ulaşlı Plajı, Değirmendere Plajı, Halidere Mamba Plajı, Kumyalı ve Kumsal Plajları bulunmaktadır (<https://www.gezinomi.com/>). Ayrıca Gölcük de yer alan Kavaklı Sahilinde 81 dönüm arazi üzerine kurulu olan; Gölcük Kavaklı Sahili'nde amfi tiyatro, çocuk oyun alanı, lunapark, iki futbol sahası, iki tenis kortu, basketbol, voleybol sahaları, 800 kişilik iki tribün, süs havuzları, koşu yolu, balıkçı barınakları bulunmaktadır. Ayrıca Gölcük ilçesinde Roma ve Bizans Dönemi'nden kalma Yazlık Ilıcısı, tahalasso terpi uygulamaları için elverişli çamur havuzları bulunmaktadır.

1999 yılında yaşanan Gölcük depreminde denizin yuttuğu Değirmendere, su altında kalan bölümüyle açık hava müzesine dönüşmüştür. Derinliği 16-40 metre arasında değişen 4 dönüm alanda; çınar ağaçları, vapur iskelesi, otel, restoran, apartman, otomobil, iş makinesi vb. enkazın oluşturduğu Batık şehir dalğınların gözdesi olmuştur. Doğal resifler özellikle iskorpit, sinarit, kıkla, kırlangıç gibi balıklar ile şakayık, tüplü kurt, anemon gibi canlılara ev sahipliği yaparken, nesli tükenmekte olan denizatını görüntülemek isteyen sualtı fotoğrafçıları çekmektedir. Ayrıca Marmara Denizi'nde çok az gözlemlenen denizatı, deniztavşanı, denizkestanesi ve denizyıldızları Değirmendere sahilinde yaşam alanı bulmaktadır. Değirmendere'de Sualtı Spor Topluluğu (DESSAT), deprem sonucu oluşan resifin Değirmendere'yi dalış turizminde önemli bir noktaya taşıdığını ve Türkiye'nin en fazla balıkadam yetiştiren dalış kulüplerinden biri olarak yılda 4 binin üzerinde dalış gerçekleştirildiğini ifade etmektedir.

Görsel 15. Eskihsar Kalesi (<https://www.kulturportali.gov.tr/>)

Görsel 16. Kefken Plajı (<https://otelleri.net/kocaeli-plajlari.htm>)

3.5. Gebze-Darıca

Darıca İstanbul' a 38 km uzaklıkta olup, kara, demir ve deniz yolları ile çok hızlı ulaşılan, Sabiha Gökçen Havaalanı'na da çok yakın Kocaeli'ne bağlı bir sahil kasabasıdır. Darıca, tarihi kalesi, tatil merkezi Bayramoğlu yarımadası, tertemiz sahili, uluslararası hayvanat bahçesi ve botanik parkı, tarihi evleri, çınar ağaçları ve deniz feneri (<https://www.darica.bel.tr/darica/5>) ile önemli bir turistik destinasyondur. Kocaeli konum olarak İstanbul'a yakın olması sebebiyle, İstanbul'da yaşayanlar Kocaeli kıyı alanlarını tercih etmektedir. Darıca ilçesi, deniz turizmi potansiyeli ve doğal manzarasıyla yaz aylarında yerli turist talebi önemli ölçüde artmaktadır. Darıca özellikle ikincil konut amaçlı tercih edilmektedir (Özyurt Gürses, 2020).

Görsel 17. Bayramoğlu Adası (<https://www.kulturportali.gov.tr/>)

Görsel 18. Bayramoğlu Halk Plajı (<https://www.kulturportali.gov.tr/>)

Tablo II. Kocaeli Deniz Turizmi Potansiyeli SWOT Analizi

GÜÇLÜ YANLARI	ZAYIF YANLARI
<ul style="list-style-type: none">• Kocaeli'nin sanayi ve endüstri bakımından gelişmiş önemli illerin başında yer alması,• İç ve dış pazar için lojistik avantajların bulunması,• Gerek kamu yönetimi gerekse yerel yönetimlerin deniz turizmini geliştirme planı,• Deniz turizmi için doğal kaynaklar ve doğal çevre,• Büyükşehir Belediyesi'nin turizm konusunda ilgili ve destekleyici yaklaşımı,• Dört mevsimin yaşanması ve kış sezonunda 15 derecenin altına inmeyen deniz sıcaklığı,• Temiz ve güvenli deniz alanları,• Mavi Bayraklı plaj sayısının artması,• Dağların denize dik inmesinden kaynaklanan girintili, çıkıntılı doğal korumalı koy-körfez,• Dalış Turizmi açısından arkeolojik eser kalıntıları ve gemi batığı,• Koyların yakınlığında otantik köyler ve konuksever halk, Havaalanı, hastane ve alışveriş merkezleri gibi yerlere kısa sürede ulaşım,• Çeşitli su üstü faaliyetlerinin anlamda yapılmasına uygun, bol rüzgarlı bölgeler,• Tehlikeli deniz canlılarının olmadığı güvenli sular,• Tsunami, kasırga gibi sahillerde tahribat yaratan, can ve mal güvenliğini, tehdit eden doğal olaylarının yaşanmadığı iklim,• Deniz turizmini destekleyecek tarih ve kültür turizmi potansiyeli ve deniz turizmi ile entegre olabilecek zengin gastronomik miras• Asya ve Avrupa'yı bağlayan yol kavşağında olması,• Deniz turizmi destinasyonlarının İstanbul'a yakınlığı,• Sabiha Gökçen Havalimanı'na yakın olması,• Zengin jeosit varlığı ve korunmuş coğrafi yapı,	<ul style="list-style-type: none">• Sanayi kenti algısının turizm imajını zedelemesi• Koylar/Kefken adasına yönelik günübirlik/hafta sonu gezmek isteyenler için gezi teknelerinin olmayışı,• Turistik ürün paketi oluşturmama, tanıtım ve pazarlama eksikliği• Mevsimsel talep dalgalanması• Nitelikli turistik işletme yetersizliği• Kalifiye personel yetersizliği• Tamamlayıcı hizmet işletmesi yetersizliği• Kocaeli deniz turizmi destinasyonlarında turistlere yönelik aktivite yetersizliği• Dar ve virajlı yolların bulunması• Turizm bilgilendirme ofislerinin bulunmaması• Hafta sonları yoğunluğunda taşıma kapasitesi sorunu• Gastronomik zenginliklerin deniz turizmi destinasyonlarında yeterince değerlendirilememesi• İmar ile ilgili sorunların çözülmemiş olması Nitelikli işgücü yetiştirecek eğitim kurumlarının deniz turizmi destinasyonu olarak öne çıkan• Kandıra, Karamürsel, Darica vb. de bulunmaması• Paydaşlar arasında işbirliğinin yetersiz olması• Yat limanı-marinaların olmayışı• Denize elverişli olan alanların sanayileşmiş olması,• Deniz kıyılarında otopark yetersizliği,• Yöresel ürün satış yerlerinin yeterince değerlendirilememesi,• Deniz turizmi potansiyelinin ulusal ve uluslararası alanda kullanılamaması• Deniz turizmi ve/veya deniz turizmi türlerine ilişkin Kocaeli özelinde bilimsel toplantı ve akademik çalışma eksikliği• Zengin jeosit varlığın turizm amaçlı değerlendirilememesi• Plajlara yakın yerlerde; su sporları, su
FIRSATLAR	TEHDİTLER
<ul style="list-style-type: none">• İstanbul'a olan yakınlığı,• Bölgenin farklı turistik aktivitelere olanak vermesi,• Deniz turizmi ve deniz turizmi aktivitelerinin pandemiyle birlikte tekrar popüler olması,• Deniz turizmi potansiyeli olan bozulmamış doğal çevre ve kültürel miras,• Deniz Turizmine yönelik MARKA, Deniz Ticaret Odası,• Kocaeli Büyükşehir Belediyesi gibi birçok kurum tarafından yapılan projeler ve sağlanan teşvikler olması,• Yerel yönetimlerin deniz turizmi çalışmalarına yönelik ilgisi,• Tarihsel olarak farklı medeniyetlerin yaşadığı yer olması sebebiyle kültürel zenginliğe sahip olması,• Ulaşım olarak tren, karayolu, havayolu ve denizyolu gibi çeşitli seçeneklerinin mevcut olması,• İstanbul ve çevresi için tatil beldelerine sahip olması,• Kentte yapılan festival ve organizasyonların olması,• Nitelikli işgücü yetiştirecek lise ve üniversite düzeyinde eğitim kurumlarının varlığı,• Kentte uluslararası zincir otel/ restoranların olması,• Deniz turizminin geliştirilmesine yönelik akademik çalışmalar üretecek Denizcilik Fakültesi ve Turizm Fakültesinin olması,• Deniz turizmi konusunda sektör, üniversite ve kamu/yerel yönetimlerin işbirliğine hazır olmaları,• Kentin turizm master planlarında deniz turizminin yer alması,• Kente deniz turizmi için gelen turistlerin; göl ve derelerde kano, su altı dalışı, su altı arkeolojisi vb. turizm türlerinden yararlanabilme olanağı,• Kuzey Marmara Otoyolu yapılmamasıyla mavi bayraklı plajlara ulaşımın kolaylaşması, İstanbul'dan	<ul style="list-style-type: none">• Sanayi kenti algısının yaratmış olduğu önyargı,• Deniz turizminin kıyı turizminden ibaret olduğu ön yargısı,• Deniz turizmine hizmet veren kıyıların mevsimsellik sorunu,• Kent imajının ucuz ve günübirlik tatil yeri algısı,• Sahil kısımlarında, yaşanan atık sorunu ve çevre tahribatı,• Bilinçsiz yapılaşma,• Doğal çekiciliklere sahip alanlarda yapılan tahribat,• Benzer turistik ürünler sunan birçok farklı destinasyonun bulunması,• Deniz odaklı turizm anlayışının yerleşmiş olması,• Yoğun ev pansiyonculuğu faaliyetinin bulunması ancak üst gelir grubuna hitap edecek nitelikte tesislerin olmayışı,• Bu destinasyonlara yönelik günübirlik turlar dışında paket turların olmayışı,• Kocaeli'nin özellikle İzmit, Gölçük, Değirmendere destinasyonlarının birinci derece deprem kuşağında yer alması,• Deniz turizmi destinasyonlarında ikincil konutların ve kentsel yapılaşmanın fazla olması• Deniz turizmine hizmet verecek alt ve üst yapı tesislerinin yetersizliği• Deniz kıyılarının turizm amaçlı aşırı kullanılması sonucu; denizlerin kirlenmesi ve kıyılarıdaki yoğunlaşmayla betonlaşma• Deniz turizmi beldelerinde kafe, restoran, konaklama ve sosyal tesis yetersizliği,• Bulunan tesislerdeki nitelikli eleman yetersizliği, buna bağlı hizmet kalitesinin düşmesi ve Kocaeli'den olumsuz imaj algısı ile ayrılma tehdidi,• Plajlara ulaşım ile ilgili harita, konum, özellikler bakımından yeteri kadar tanıtımın yer aldığı medya platformu bulunmaması,• Plajlarda hafta içi/hafta sonu talep düzensizlikleri olması.

Tarihi geçmişe sahip olan Bayramoğlu Adasının eski adı Balyanoz'dur ve kuzeye bakan koyu Balyanoz Limanı olarak bilinir. Bayramoğlu, Marmara Denizi'ne uzanan küçük bir yarımada. İdari açıdan Kocaeli İli, Gebze İlçesi, Darıca Belediyesi'ne bağlıdır. Marmara Denizi'ne uzanan küçük bir yarımada olan Bayramoğlu 1950'lerin sonunda yerleşime açılmıştır. Yarımada olmasına rağmen halk arasında ada olarak anılan Bayramoğlu, Körfez şeridi üzerinde, üç burundan oluşan bir yarımada. Bayramoğlu, güneşi, denizi, kumsalı ve dinlenme tesisleriyle hem gününbirlik hem de konaklamalı tatillerini geçirmek isteyenler için olanaklar sunmaktadır. Darıca sahilleri, 16 km'lik kıyı şeridi, sahil boyunca kafeterya, restoran ve rekreasyon alanları ile deniz turizmine hizmet veren en güzel yerlerdendir. (<https://www.kulturportali.gov.tr/>; <https://tr.wikipedia.org/wiki/Dar%C4%B1ca>).

4. Araştırma

4.1. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Kocaeli, her ne kadar kamuoyunda bir sanayi kenti olarak bilinse de, esasında Kocaeli hem Marmara denizine hem de Karadeniz'e kıyısı bulunan Marmara Bölgesinde bir sahil kentidir. Kocaeli; Kandıra, Karamürsel, Körfez, İzmit, Başiskele, Gölcük, Darıca ve Gebze ilçeleri ile deniz turizmi potansiyeline sahip olmasına karşın yeterince değerlendirilememektedir. Bu kapsamda araştırmada, Kocaeli kentinde yapılan/yapılabilecek deniz turizmi türlerinin ve deniz turizmi potansiyelinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda öncelikle, Kocaeli kenti deniz turizminin güçlü ve zayıf yanları ile fırsat ve tehditlerini ortaya koymak üzere SWOT analizi yapılacaktır. Ayrıca Kocaeli'nin deniz turizmi destinasyonları ve deniz turizmi türlerine yönelik derinlemesine bilgi edinmek amacıyla bu konuda uzman kişiler ile yapılandırılmamış görüşme yöntemi yapılmış, elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir.

Bu araştırma kapsamında, Kocaeli deniz turizmine yönelik yapılan literatür taramasında Kocaeli deniz turizmi ve deniz turizmi türlerine yönelik yapılan araştırma sayısının sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada, deniz turizmi ve deniz turizmi türlerine ilişkin alan yazın taraması yapılarak, Kocaeli kent deniz turizmi destinasyonları ve deniz turizmi türlerine yönelik bilgi verilecektir.

4.2. Kocaeli Deniz Turizmi Potansiyeli SWOT Analizi

Tablo 2'de Kocaeli kenti deniz turizmi potansiyeline ilişkin SWOT analizi yer almaktadır. Kocaeli'nin deniz turizmi destinasyonlarının güçlü ve zayıf yanları ile Kocaeli deniz turizminin sahip olduğu fırsatlar ve tehditler verilmektedir.

4.3. Araştırmanın Örneklemi ve Veri Toplama Süreci

Bu araştırma; Kocaeli ilinde 2022 yılı Nisan ayında, Kocaeli deniz turizmi konusunda bilgi ve deneyim sahibi araştırmaya katılmayı kabul eden 5 uzman katılımcı ile yapılandırılmamış mülakat gerçekleştirilmiştir. Araştırma, amaçlı örnekleme yöntemi ile deniz turizmi konusunda uzman; Kocaeli Üniversitesi Denizcilik Fakültesi, Kocaeli Deniz Ticaret Odası, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Yerel Yönetim ve Kültür Turizm İl Müdürlüğünden

uzmanlar ile yapılmıştır. Bu görüşmelerde 6 adet açık uçlu sorudan oluşan soru formu kullanılmıştır. Bu soru formu, araştırmaya katılan uzmanlar ile farklı zamanlarda yapılmıştır. Soru formunda uzmanlara yöneltilen sorular şunlardır:

1. Kocaeli'nde deniz turizmine hizmet veren destinasyonlar hangileridir ve hangi deniz turizmi türüne yönelik yatırımlar bulunmaktadır? Sizce hangi türler geliştirilmelidir?
2. Kocaeli deniz turizmi destinasyonlarında deniz turizmine bağlı olarak; konaklama işletmeciliği, yiyecek-içecek işletmeciliği, rekreasyon işletmeciliği hangi faaliyetler yapılmaktadır? Sizce bu faaliyetler yeterli midir? Yetersizse neler yapılmalıdır?
3. Sizce Kocaeli deniz turizminde ikincil konutların (yazlıklar) nasıl bir etkisi vardır?
4. Kocaeli deniz turizmi konusunda kimlere hangi sorumluluklar düşüyor ve bu paydaşlar neler yapabilir?
5. Kocaeli kenti deniz turizminde yaşanan sorunlar nelerdir ve neler yapılmalıdır?
6. Kocaeli deniz turizmine yönelik eklemek istedikleriniz nelerdir?

4.4. Araştırma Bulguları ve Analizi

Araştırmaya katılanlara ait demografik veriler Tablo 3'de görülmektedir. Katılımcıların cinsiyetlerine bakıldığında %80'i erkek, %20'si kadındır. Yaşları incelendiğinde %80'ini 40-50 yaş aralığında ve %20'si 29-39 yaş aralığındadır. Araştırmaya katılanların mesleklerine bakıldığında; bir katılımcı akademisyen (%20), 2 katılımcı memur (%40) ve 2 katılımcının da Belediye ve Deniz Ticaret Odasında İdareci oldukları anlaşılmaktadır. Araştırmaya

Tablo III. Uzmanlara Ait Demografik Veriler

V	n	%	Yaş	n	%
Kadın	1	20	29-39	1	20
Erkek	4	80	40-45	4	80
Toplam	5	100	Toplam	5	100

Eğitim	n	%	Meslek Ünvan	n	%
Üniversite	1	20	Üniversite	1	20
Yüksek Lisans	4	8	Yüksek Lisans	2	20
Doktora	2	40	Doktora	2	40
Toplam	5	100	Toplam	5	100

Deneyim	n	%
0-10	2	40
10-11	4	60
Toplam	5	100

katılanların eğitim düzeyine bakıldığında tamamının üniversite üstü bir eğitime sahip olduğu, % 80'nin de lisansüstü bir eğitime sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların unvanlarına bakıldığında ise; 1 proje uzmanı, 1 Doç. Dr., 1 Deniz Ticaret Odası Kocaeli Meclis Başkanı, Turizm amaçlı Sosyal medya-tanıtım uzmanı, 1 Turizm ve Doğal Yaşam Alanları Şube Müdürü bulunmaktadır.

4.5. Verilerin Analizi

Araştırmada Kocaeli kenti deniz turizmi potansiyeline yönelik

uzmanların görüşlerini almak amacıyla yapılan literatür çalışması sonucunda altı tema oluşturulmuştur. Bu temalar çerçevesinde Kocaeli deniz turizmi potansiyeli konusunda uzman 5 katılımcı görüşülmüş, veriler toplanırken ve analiz edilirken katılımcı uzmanlar U1, U2...U5 şeklinde kodlanmıştır.

4.6. Mülakat Bulguları

Tema: Kocaeli'nde Deniz Turizmine Hizmet Veren Destinasyonlar ve Deniz Turizmi Türleri

I. Tema. Kocaeli'nde Deniz Turizmine Hizmet Veren Destinasyonlar ve Deniz Turizmi Türleri

KODLAR	DOĞRUDAN ALINTILAR
Kandıra	U1: "İlimiz özelinde deniz turizminin yapıldığı buna yönelik azda olsa tesisin bulunduğu ilçe Kandıra ilçemizdir. İlçemizde Kıyı turizmi, Dalış turizmi, Tekne turları, Olta balıkçılığı Turizmi yapılmaktadır. Şahsi kanaatim Kandıra sahil bölgesine kesinlikle 5 yıldız standardında otel gerekliliğidir. İstanbul gibi metropole yakın olup bu fırsatı kullanmamak bence yanlış bir eylem tarzıdır. Hali hazırda yaz döneminde hafta sonlarında İstanbul dahil çevre illerden bu kadar insan günlük tatil için ilçemizi seçerken biz turistin günlük olmasından kaynaklı sadece hizmetini görmekteyiz fakat kurulacak otel projeleri ile bölgemiz Ege ve Akdeniz bölgeleri gibi sureli kalan ve bölge ekonomisine katkıda bulunacak yerli ve yabancı turisti ağırlayabilecektir.
İstanbul'a yakınlık	İlçe ekonomisinin kalkınmasında asıl faktör ilçede kalacak çıkıp gezecek ve ilçeye katkısı olacak turistin ilçeye getirilebilmesidir"
Tesis yetersizliği	U2: "Deniz turizmi aşağıdaki alanlardaki faaliyetleri kapsamaktadır: Yat İşletmeciliği, Yat Limanı/Marina İşletmeciliği, Kurvaziyer ve Kurvaziyer Limanı İşletmeciliği, Günlük Gezi Tekneleri İşletmeciliği, Dalış Turizmi ve Su Sporları İşletmeciliği, Yat İmalat ve Çekek Yerleri İşletmeciliği, Yat Malzeme Satış Hizmetleri İşletmeciliği... Kocaeli ili İzmit Körfezi'nin iki kıyısında Marmara Denizi'nin doğusunda anakara içine derin bir şekilde sokulmuş olan körfez çevresinde yer alır. Marmara Denizi'ne 130 km., Karadeniz'e 49 km. ve Sapanca Gölü'ne 13 km. olmak üzere yaklaşık 200 km. kıyı uzunluğuna sahiptir... Kocaeli ili, kuzey ve güneyinde iki farklı kıyı bölgesine ve körfezde büyük korunaklı deniz alanına sahip olmasına, İstanbul gibi talep oluşturan büyük bir pazara yakınlığına rağmen deniz turizmi sektöründeki gelişimi sınırlıdır. Bu kapsamda Kocaeli'nde Turizm İşletme/Yatırım Belgeli Yat Limanı/Marina, Kurvaziyer Limanı bulunmadığından bu limanlara bağlı yat, kurvaziyer gemi ve günlük gezi teknesi de bulunmamaktadır. Süper yat sınıfı çekek yeri olarak ise Derince Safi Port limanı talep edildiğinde hizmet vermektedir. İldeki kayıtlı tekne ve deniz araçları deniz turizmi alanında kullanılmamakta olup, genelde liman başkanlığı ve belediyeye kayıtlı bağlama kütüğü ruhsatı verilen araçlardır. Bu araçlar, il genelindeki Karadeniz kıyısında 2 adet balıkçı barınağı, 1 adet barınma yeri ve 2 adet çekek yeri; Marmara Denizi kıyısında ise 5 adet balıkçı barınağı, 2 adet barınma yeri, 11 adet çekek yeri olmak üzere belediye ve il tarım ve orman müdürlüğüne bağlı balıkçılık yapılarında konuşlanmaktadır. Halk arasında "marina" olarak ifade edilen yapılar ise, deniz turizmi yönetmeliği ve bakanlık şartlarını sağlayan belgeli yapılar değildir. Yat limanı yatırım ve pazarlamasında en büyük dezavantaj, bölgede yatçılığa duyulan ilginin azlığı ve mevcut pazara İstanbul sınırında bulunan Tuzla ve Pendik yat limanı/marinalarının yeterli gelmesi görülmektedir".
Uzun süreli konaklama	
Deniz Turizmi kapsamı	U3: "Kandıra, Karamürsel, Başiskele, Hereke, İzmit, Gölcük, Darıca ve Körfez ilçeleridir, Dalış turizmi, su sporları, turistik olta balıkçılığı, yat turizmi faaliyetlerine hizmet vermektedir. Günlük tekne turizmi, su sporları, marina faaliyetleri geliştirilmelidir". U4: "Kocaeli'nde bilinen; Kandıra, Karamürsel, Değirmendere, Gölcük, Darıca, Gebze destinasyonları var. Kocaeli'nde birisi Karamürsel Altınkemer kumsal, diğerleri Kandıra'da olmak üzere toplam 7 adet mavi bayraklı plaj var.. Değirmendere'de bir dalış kulübü var. Karamürsel ve Kandıra'da şu anda bir çalışma var, sualtı müzesi planı var, Antik Kerpe limanı su altı kazısı çalışmaları var. Kocaeli müze mdr. İle il kültür turizm mdr. Kandıra taraflarında yat turizmi vb. var ama yapılan çalışma yok, Eskisihhar tarafında bir yat limanı/marina var, İzmit te var. Deniz turizmi Kocaeli'nde kesinlikle geliştirilmeli..."
Kocaeli kıyı uzunluğu	
Marina/Liman yokluğu	U5: "Kandıra destinasyonu mevcutta; 6 adet mavi bayraklı plajı (kıyı turizmi), kıyı şeridinde 80 km boyunca uzanan yürüyüş ve bisiklet parkurları (Zambak Yolu, Kandıra Bisiklet Yolu) (doğa turizmi), Kerpe dalış okulu (dalış turizmi), ve Babalı sörf merkezi (su sporları) yatırımları ile Kocaeli'nin deniz turizmi potansiyeli en yüksek bölümü konumundadır... Sörf konusu 4 mevsim turizme hizmet ettiğinde mutlaka geliştirilmeli ve desteklenmelidir... Kandıra'nın yanı sıra coğrafi özellikleri itibarıyla doğal bir liman niteliğindeki İzmit körfezi, Gökay Park (su sporları), Kartepe Sukay Park (su sporları) ve Karamürsel Altınkemer Plajı (kıyı turizmi) yatırımları da önemlidir. Kıyı bölgesindeki tarihi ve doğal güzellikler rekreatif açıdan geliştirilmeli ve gerekli altyapı hizmetleri sunulmalıdır.
Kapasite Yat limanı pazarlama ve tanıtım sorunu	
Deniz turizmi destinasyonları ve Faaliyetleri	
Mavi bayraklı plajlar Çalışmalar var	

II. Tema. Kocaeli Deniz Turizmi Destinasyonlarında Yapılan Deniz Turizmi Faaliyetleri

KODLAR	DOĞRUDAN ALINTILAR
Kandıra	U1: "Aslında bir önceki sorunuzun devamı niteliğinde cevap verebilirim. Turizm için doğal kaynaklara sahibiz bu deniz bu plaj bu doğa olarak zaten elimizde bulunmakta müşteri ve turist olarak potansiyelimiz zaten mevcut çevre illerden gelen insan sayısı bunu kanıtlamakta yalnız konaklama için daha kaliteli yapılara ve bunlarla entegre yada çevresinde yer alan tesislere ihtiyacımız bulunmaktadır".
İstanbul'a yakınlık	U2: "Yukarıda da açıklandığı üzere Kocaeli deniz turizmi faaliyetleri ve destinasyonları sınırlıdır. Deniz turizmi ne hitap etmediği halde hizmet veren mevcut turizm işletmelerinin hizmet ve kalite açısından yeterli olduğu düşünülmektedir. Ancak gelecekte farklı deniz turizmi yatırımları yapıldığında özellikle sportif hizmetlere ve destekleyici diğer turizm işletmelerine (konaklama, yiyecek-icecek, rekreasyon vb.) talep artacağından bu alanların geliştirilmesi gerekmektedir".
Tesis yetersizliği	U3: "Kocaeli deniz turizmi destinasyonlarında deniz turizmine bağlı olarak Kandıra sahillerinde su sporları, Gölçük ilçesinde amatör balıkçılık turnuvaları yapılmaktadır. Kocaeli ilinde yapılan faaliyetler yeterli olmamakta olup geliştirilmesi için Kocaeli büyükşehir belediyesi, turizm fakültesi, denizcilik fakültesi ve Ticaret odaları işbirliği ile Kocaeli deniz turizmi ihtiyaç analizi ve çözüm önerilerini konu alan bir çalıştay düzenlenmeli ve çıktıları ile ilgili aksiyon alınmalı".
Uzun süreli konaklama	U4: "Öncelikle belgelendirme olmadan ticari olarak deniz turizmi faaliyetleri yapılması yasak.. Kandıra tarafında pansiyonculuk var ancak konaklama tesisleri ile ilgili çalışmalar yapılması gerekli.. Ayrıca günübirlik turlar yapılmalı, özellikle Sardala koyu gibi, doğasıyla, olta balıkçılığı yapılıyor, sportif ya da turizm amaçlı yapılabilir, Kandıra daha uygun.."
Deniz Turizmi kapsamı	U5: "Deniz turizmi destinasyonlarında, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerine göre yüksek oranda pansiyon türünde konaklama tesisleri yer almaktadır. Kerpe dalış okulu, Babalı sörf merkezi, Gökay Park ve Sukay Park gibi rekreasyon işletmeciliği faaliyetleri de yürütülse de bunların yetersiz olduğu görülmektedir... Kocaeli Turizm Master Planı'nda da yer alan; nitelikli konaklama tesisi açılmasının teşvik edilmesi, yeni mavi bayraklı plajlar oluşturulması için alan tespiti ve altyapı düzenlemesi çalışmaları, denizcilik, liman işletmeciliği ve deniz sporları
Kocaeli kıyı uzunluğu	konularında fuarlara ve show'lara ev sahipliği yapılması, uluslararası sportif müsabakalara ev sahipliği yapılması, turistik noktalarda eğlence amaçlı tekne turları hazırlanması, su sporları tesisleri kurulması, gibi faaliyetlerin Kocaeli deniz turizmine ivme kazandıracağı görüşündeyim".
Marina/Liman yokluğu	
Kapasite Yat limanı pazarlama ve tanıtım sorunu	
Deniz turizmi destinasyonları ve Faaliyetleri	
Mavi bayraklı plajlar Çalışmalar var	

III. Tema. Kocaeli Deniz Turizminde İkincil Konutların Etkisi

KODLAR	DOĞRUDAN ALINTILAR
Nüfus kaydının alınmaması	U1: "Kandıra olarak bizim için aslında olumsuz yanları daha fazla olmaktadır bu tür konutlarda ikamet eden halkımız nüfus kaydını taşımadığı için aslında yerli olarak görülmemektedir. Doğal olarak getirilecek hizmetlerde nüfus en önemli faktör olduğu için kağıt üzerinde düşük nüfus için ödenek hizmet alımı olurken hizmet verme noktasında çok daha fazla bir nüfusa hizmet vermek gerekmektedir. Ayrıca insanların imar planlarına uygun hareket etmeyişi ve her şekilde yazlık olarak bir yapı ihtiyacı görmesi çarpık kentleşmeye neden olabilmekte sonrasında yıkım yapılması ilave milli kaynakların boş yere harcanması demektir".
Çarpık kentleşme	U2: "Geçmişte İstanbul'a yakınlığı nedeniyle bölgede Darıca, Karamürsel, Körfez ilçelerinde ikincil konutların olduğu ve bu konutların turizm amaçlı kullanıldığı bilinmektedir. Ancak özellikle 1970'li yıllardan itibaren körfez çevresinin sanayileşme nedeniyle imar ve çevresel şartlar olarak değişmesi konutların turizm amaçlı kullanımını azaltmış, bölgeye olan göçler nedeniyle de konutların el değiştirmesine ve daimi kullanımına yol açmıştır. Günümüzde ise Kandıra, Başiskele, Kartepe ve Karamürsel ilçelerinde yoğun olarak bulunan ikincil konutların deniz turizmine yönelik kullanılmadığı ve yüksek bir etkisi bulunmadığı düşünülmektedir. Bununla birlikte özellikle Kandıra da ikincil konutları kullananların deniz turizmi faaliyetlerine yönlendirilmesi desteklenebilir".
Sanayileşmenin etkisi	U3: "Sadece Kandıra sahilinde pozitif etki gözlemlenmektedir".
İkincil konut kullanımını azaltmış	U4: "Ben olumsuz olarak bakmıyorum, olumlu olduğunu düşünüyorum. Yavaş yavaş yerleşimler de olmaya başladı. Marmara kıyılarında deniz turizmi ile ilgili gelişme yok. Kandıra da sadece Kerpe biliniyor, oysa pek çok yer var, gelişecek, büyüyecek... Babalı, Sarısu, Kumcağız, Cebeci... Dalga sörfü yapılıyor, Karadeniz de tek dalga sörfü yapılan yer burasıdır. İlk kadın milli sporcu dalga sörfünde bizden çıktı. Senede 1000'e yakın yabancı turist ağırılıyor... Hatta sörf okulu var...".
Deniz turizmi amaçlı kullanımının desteklenmesi	U5: "Bölgenin yazlık sahipleri tarafından aktif kullanılması ve kişilerin yakın çevreleri tarafından da kullanıldığı düşünüldüğünde olumlu bir etkisi bulunmaktadır. Özellikle Kandıra'nın sahil yerleşimlerinde bulunan yazlık konutlar önemli yer kaplamakta olup bu yapıların sahipleri tarafından boş kalmamaları için paylaşımına açılmasının, airbnb tarzı konaklama çeşitlerinin geliştirilerek artması önemlidir".
Olumlu etkisi Dalga sörfü	
Airbnb tarzı konaklama çeşitlerinin geliştirilmesi	

IV. Tema. Kocaeli Deniz Turizmi Paydaşları ve Sorumlulukları

KODLAR	DOĞRUDAN ALINTILAR
Paydaşlar arasında işbölümü ve Koordinasyon	U1: “Ulaşım ve koordinasyon altyapı belediye başkanlıklarında Tanıtım kurumlar arasında koordinasyon ve bakanlık belediye halk buluşması turizm müdürlükleri, Ar-ge tesis standartları coğrafi kullanım seçeneklerinin çeşitlendirilmesi ve bilimsel çalışmalar üniversiteler, Maddi imkan sağlanması il ticaret odaları sanayi odaları esnaf odaları koordinesinde olabilir ve hayat bulabilir”.
Önceliklerin belirlenmesi	U2: “İlde deniz turizmi faaliyetlerinin geliştirilmesi önceliklerin doğru belirlenmesi, fayda/maliyet ve fizibilite analizleriyle uzun vadeli makro planlar halinde belirlenmesine bağlıdır. Öncelikle bu turizm alanına yönelik halkın farkındalığının artırılması, sosyo-kültürel olarak toplumda etkinin oluşturulması ve çekiciliklerin yaratılması gerekmektedir. Genel olarak Türkiye’de deniz sevgisi ve denizden yararlanma kültürü zayıf niteliktedir. Deniz turizmi denildiğinde akla sadece deniz kıyısında bulunma ve bireysel olarak yararlanma gelmektedir. Halktaki deniz ve denizcilik kültürü geliştirildiğinde ancak deniz turizm faaliyetleri de gelişecektir. Bu kapsamda Kocaeli ele alındığında yatırımlar ve makro planların uygulanmasında birinci derecede Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği; Gençlik ve Spor; Kültür ve Turizm; Ulaştırma ve Altyapı Bakanlıklarının, ikinci derecede İl Valiliği, Büyükşehir Belediyesi, Üniversite ve İlçe Belediyeleri doğrudan yetki sahibi konumundadır. Sosyo-kültürel etki ve deniz turizmi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi alanlarında ise ilgili dernek ve kulüplere, Deniz Ticaret Odasına, dolaylı olarak basın-yayın kurumlarına görev ve sorumluluk düşmektedir.
Uzun vadeli makro planlar	U3: “Kocaeli büyükşehir belediyesi, turizm fakültesi, denizcilik fakültesi ve Ticaret odaları”
Halkın deniz kültürünün geliştirilmesi	U4: “Öncelikle belediyelere, büyükşehir başta olmak üzere, Kocaeli İl Kültür Turizm mdr., Deniz Ticaret Odası, üniversite, halk önemli. Konaklama tesisleri ve esnaflar çok önemli..”.
Kurum ve kuruluşlar	U5: “Turizm Master Planı kapsamında kentten söz sahibi kurumlardan oluşan komisyon, ilçe belediyeler ve yeni kurulacak Turizm ve Fuarçılık şirketi ile birlikte tüm paydaşlarla işbirliği içerisinde çalışmalar yürütülmelidir”.

V. Tema. Kocaeli Kenti Deniz Turizminde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

KODLAR	DOĞRUDAN ALINTILAR			
Sanayileşme sorunu Ulaşım ve konaklama sorunu	U1: “Marmara denizinin sanayi tesisleri ile çevrili olması Karadeniz sahillerimiz için ise etkin ulaşım ve konaklama imkanlarının olmaması ilk ve en temel sorundur. turizm maksatlı ilimize gelen kişi konaklayacak iyi bir otel ve onunla bütünlük ticari ve eğlence olanakları talep edecektir”.	U2: “Sorun yatırımların sadece fiziksel olarak algılanmasıdır. Yani altyapı ve üstyapı tesislerinin inşası yeterli değil, bu yapıların kullanımını ve dolayısıyla pazarın güçlendirilmesi sağlanmalıdır. Toplum geneline yayılacak deniz turizmi algısı ve etkisi fayda/maliyet oranını karşılayacaktır. Deniz turizmi alt dallarında etkili olacak belirli yaş, cinsiyet, gelir gurubu vb. yönelik faaliyetlerle Alt yapı ve üst yapı tesisleri yetersizliği Teşvikler yapılmalı farkındalığın artırılması sağlanmalıdır. Bu konuda kampanyalar (1 milyon denizci kampanyası), mali teşvik ve indirimler, gençlere burs, kredi, seyahat vb. alanlarda teşvikler uygulanmalıdır”.	U3: “Kocaeli’nde bulunan Marmara denizi ülkemizde en çok yük gemilerinin hareket ettiği bölgedir. Bu sebepten hareket alanı ve faaliyet alanı dardır. Ancak kıyıda yapılması mümkün sportif faaliyetler ve 3 çapalı bir marina Kocaeli’nin deniz turizminin gelişmesinde katkı sağlayacaktır”.	U4: “Sorunlar değil, eksikler var. 6-7 mavi bayraklı plajımız var, hala Kandıra’yı bilmeyen çevre iller var. Şile ve Ağva’yı bilen çok ancak bizde Kandıra tanıtım ile ilgili eksiklik var...özel plajlar, kafe restoranlar vb. yapılmalı...Özel sektör burada teşvik edilebilir...biraz günübirlik genç kesim için iyi olabilir, özel beachlerde müzik dinlemek istemiyor...kalite, lüks isteyen selektif kesim için ortam yok..bu da gerekli..”.
Alt yapı ve üst yapı tesisleri yetersizliği Teşvikler yapılmalı	U5: “Kandıra’da özellikle hafta içi ve hafta sonu arasında ciddi talep farkı bulunmakta, sezon içinde de belirli dönemlerde bu farklılaşma görülmektedir. Benzer şekilde kış döneminde deniz turistinin olmamasına sebebiyle boş dönemler için yerel etkinlik ve festivaller düzenlenebilir. Deniz turizmi ile ilgili konularda eğitimler artırılabilir. Deniz turizmi alanında faaliyet gösteren işletmelerde çalışan insan kaynağının geliştirilmesi için bu alanda daha etkin eğitimler düzenlenebilir. Kocaeli’nin konaklamalı deniz turizminden alacağı payın artması için nitelikli hizmet sunan tesislerin artması gerekmektedir. Buna yönelik olarak da Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi sınırlarında, teşvik olanaklarından da yararlanacak tesisler için yer açılması gerekmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı’ndan turizm işletme belgesi alacak tesislerin hem teşvik olanaklarından yararlanabileceği hem de nitelikli hizmet sunabileceği düşünülmektedir. Deniz turizmi potansiyeli bulunan yerlere ve tesislere erişimin kolaylaşması için altyapı yatırımları ve yönlendirme çalışmaları gerçekleştirilebilir. Kandıra başta olmak üzere deniz turizmi için uygun İki deniz ve bir göle sahip şehrimizde belirlenecek bir alanda yat limanı yapılması ile turizmde hareketlilik sağlanacağı ve imaj bakımından önemli bir mesaj verilecektir”. alanlara ve tesislerin bulunduğu noktalara ulaşım altyapısının daha da geliştirilmesi ve özellikle yönlendirme levhalarının yapılması ve yönlendirme çalışmalarının belirli bir marka kimliği altında hazırlanması bütünlük oluşturulmasına katkı sağlayacaktır. İki deniz ve bir göle sahip şehrimizde belirlenecek bir alanda yat limanı yapılması ile turizmde hareketlilik sağlanacağı ve imaj bakımından önemli bir mesaj verilecektir”.			

VI. Tema. Kocaeli Deniz Turizmine Hakkında Düşünceler

KODLAR	DOĞRUDAN ALINTILAR
Bakanlık seviyesinde kararlar gerekli	U1: “Muhteşem bir imkan elinde olan Kocaeli son yıllarda bunu harekete geçirmeye çalışmakta yeni kandıra yolu Kerpeye müze bağlantı noktası açılması Kerpe limanında sualtı dalış sporu için çalışmaların başlanması bunların hepsi çok güzel başlangıçlar ancak Kocaeli için daha yüksek düzeyde alınacak kararlar ve uygulamalar gerekmektedir gerekirse bakanlık seviyesinde konaklama için turizm bakanlığı devreye girmeli ve gelecek misafirler için uygun koşulların sağlandığı yüksek standart da mekanlar yapılmalı, yaptırılmalıdır. Akabinde çevresel gelişmeyi sağlayacak kalkınma bölgeye yayılacaktır”.
Yüksek standart Mekanlar	U2: “Genel değerlendirme yapıldığında Kocaeli farklı deniz alanlarına sahip olmasına rağmen oşinografik ve iklimatik şartları, şehirleşme/ sanayileşme ve imar yapısı, sosyo-kültürel etkinin yarattığı pazar şartları göz önüne alındığında deniz turizmi faaliyetleri ve destinasyonları içinde yer almamakta, yakın bir gelecekte de bu niteliklerde değişiklik olabileceği gözlemlenmemektedir. Yat ve Yat Limanı/ Marina İşletmeciliği, Kruvaziyer İşletmeciliği alanlarında yapılacak yatırımlarda düşük potansiyel bulunmakta ve amortisman/finans konusunda yüksek risk içermektedir. İldeki yüksek genç nüfus Dalış Turizmi ve Su Sporları alanında potansiyel oluşturmaktadır. Bu alan faaliyette olan kulüplerin desteklenmesiyle ve genç nüfusun bu spor alanlarına yönlendirilmesiyle geliştirilebilir. Ayrıca deniz alanının fiziksel ve hukuksal uygunluğu nedeniyle ilin Karadeniz kıyılarında amatör balıkçılık amaçlı turizm etkinliği geliştirilebilir. Sapanca Gölü kıyısında su sporları ve balıkçılık geliştirilebilir özelliklere sahiptir”.
Deniz turizmi destinasyonu bulunmamakta	U3: “...”
Marina-Liman potansiyeli düşük	U4: “Mavi Bayraklı Plaj sayısı arttırılmalı (Yakın zamanda açılacak) Özel beachler açılmalı, Kumsal ve kıyıya yakın bölgelerde aktivite turizmi çeşitlendirilmeli Kamp alanlarının nitelikleri ve sayısı arttırılmalı ve tematik seçenekler sunulmalıdır. (Glamping v.b) (Seyrekte yeni açılan Patagonya Kamp alanı Örnek) Eğlence mekanları arttırılmalı. Özellikle (Kerpe ve Cebeci) Yöresel gastronomi ve deniz ürünlerinin sunulduğu iyi mekanlara ihtiyaç bulunmaktadır. Tematik Tekne turları olmalıdır. Kıyı bandına yakın köylerde etkinlik turizmi ve butik ekotesislerin sayıları arttırılmalı.
Su sporları potansiyeli var	U5: “Bizim Kandıra denizi kıyas kabul etmez, kamp-karavan turizmi yapıyor. Kalite eksikliği var.. talep çok.. geliştirilebilir.. iyi olacağına inanıyorum.. biraz reklamını yaparsak, biraz da kalite katarsak iyi olacak... sadece halka hizmet gözüyle bakmak yeterli değil, kalite katarak, çıtayı yükseltirsek, daha farklı, üst gelir grubunun talebini de alırız. İmaj çalışması yapılırsa farklı bir yaklaşım olabilir. Acentaların da tur düzenlemesi yapılabilir, böyle bir çalışma yok... Kandıra dalga sörfü...”.

5. Tartışma ve Sonuç

Kocaeli, bir sanayi kenti olarak bilirse de, esasında Kocaeli hem Marmara denizine hem de Karadeniz'e kıyısı bulunann bir sahil kentidir. Denize kıyısı olan pek çok ilçesi olmasına karşın Kocaeli deniz turizmi ve türleri bakımından yeterince değerlendirilememektedir. Deniz turizmi bakımından bu eksiklik akademik literatürde de görülmektedir ve Kocaeli deniz turizmine yönelik araştırma sayısı yok denecek kadar azdır. Bu çalışmalardan biri Uzun (2017) tarafından hazırlanan Bir Açık Alan Dersliği: Kandıra Kıyıları isimli çalışmadır. Yazar bu çalışmasında, Kandıra kıyılarının zengin jeosit varlığına dikkat çekmek ve bu kıyıların eğitim turizmi yoluyla korunarak kullanılmasına katkı yapmayı amaçlamış, zengin jeosit varlığı ve korunmuş coğrafi özellikleri değerlendirmiş ve Kandıra kıyılarının coğrafya, jeoloji, biyoloji ve ekoloji gibi doğa bilimleri öğrencileri için bir uygulama alanı olabileceğini önermiştir (Uzun, 2017). Güngör (2018) ise, Kocaeli ve çevresinde, deniz güneş kum üçlüsünün 1960' lardan itibaren ortaya çıkan bir turizm hareketi olduğunu, 1970' lerin ortalarından sonra çevre sorunlarına bağlı olarak; İzmit körfezinde su kirliliği deniz turizmini 2000' li yılların başına kadar olumsuz etkileyerek bitirme noktasına getirdiğini ve son yıllarda İzmit Körfezini temizleme faaliyetlerinin olumlu sonuç vermesi sonucunda deniz turizmi adına plajların hizmet verdiğini belirtmiştir (Güngör, 2018).

Bu çalışmada, Kocaeli deniz turizmi potansiyeli ve deniz turizmi türleri değerlendirmek amacıyla SWOT analizi yapılmıştır. Bu analizde Kocaeli deniz turizminin güçlü yanları; Kocaeli kent yönetiminin deniz turizmi konusunda ilgili ve destekleyici yaklaşımı, deniz turizmi için doğal kaynaklar ve doğal çevreye sahip olma, Mavi Bayraklı plajların olması, dalış turizmi açısından arkeolojik eser kalıntıları ve gemi batığı, zengin jeosit varlığı ve korunmuş coğrafi yapı, güvenli sular, merkezi yerlere kısa sürede ulaşım, İstanbul'a olan yakınlık ve Sabiha Gökçen Havalimanı'na yakın olması sayılabilir. Zayıf yanları ise; Kocaeli'nin sanayi kenti algısının turizm imajını zedelemesi, koyalara yönelik günübürlük gezi teknelerinin olmayışı, turistik ürün paketi oluşturamama, tanıtım eksikliği, mevsimsel ve hafta sonları yoğunluğu ile buna bağlı taşıma kapasitesi sorunu, nitelikli turistik işletme ve kalifiye

personel yetersizliği, turistlere yönelik aktivite yetersizliği, imar ile ilgili sorunların çözülmemiş olması, marinaların olmayışı, deniz turizmi potansiyelinin yeterince kullanılamaması, zengin jeosit varlığının turizm amaçlı değerlendirilememesi, su altı ve su üstü potansiyelinin yeterince kullanılamamasıdır. Kocaeli deniz turizmine yönelik fırsatlar ise, kentin farklı turistik aktivitelere olanak vermesi, doğal çevre ve kültürel miras, birçok kurum tarafından yapılan projeler ve teşvikler olması, yerel yönetimlerin deniz turizmi çalışmalarına ilgisi, demiryolu, karayolu, havayolu ve denizyolu gibi çeşitli ulaşım seçeneklerinin olması, İstanbul ve çevresi için tatil beldelerine sahip olması, nitelikli personel yetiştirecek eğitim kurumlarının varlığı, sektör, üniversite ve kamu/yerel yönetimlerin işbirliğine hazır olmaları, turistlerin; göl ve dere-lerde kano, su altı dalışı, su altı arkeolojisi vb. turizm türlerinden

yararlanabilme olanağı, Kuzey Marmara Otoyolu yapılmasıyla ulaşımın kolaylaşması ve gelir düzeyi yüksek turistleri çekilebilme olanağı olmasıdır. Tüm bu fırsatlara karşın deniz turizmine yönelik bazı tehditler bulunmaktadır. Bunlar; sanayi kenti önyargısı, deniz turizminin kıyı turizminden ibaret olduğu önyargısı, deniz turizminde mevsimsellik sorunu, kent imajının ucuz ve günübirlik tatil yeri algısı, sahillerde atık sorunu ve çevre tahribatı, bilinçsiz yapılaşma, benzer turistik ürünler sunan farklı destinasyonların olması, üst gelir grubuna hitap edecek nitelikte tesislerin olmayışı, Kocaeli'nin özellikle İzmit, Gölcük, Değirmendere destinasyonlarının birinci derece deprem kuşağında yer alması, ikincil konutların ve kentsel yapılaşmanın fazla olması, alt ve üst yapı tesislerinin yetersizliği, denizlerin kirlenmesi ve kıyılardaki yoğunlaşmayla betonlaşma, kafe, restoran, konaklama vb. tesis ve nitelikli personel yetersizliği ve plajlarda hafta içi/hafta sonu talep düzensizlikleri sayılabilmektedir.

Araştırma kapsamında Kocaeli deniz turizmi potansiyeline yönelik uzmanlar ile görüşmeler yapılmış, elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Bu araştırma sonucunda şu sonuçlar elde edilmiştir: Kocaeli'nde Deniz Turizmine Hizmet Veren Destinasyonlar ve Deniz Turizmi Türleri konusunda; Kandıra, Karamürsel, Başiskele, Hereke, İzmit, Gölcük, Darıca, Gebze ve Körfez ilçelerinin deniz turizmi destinasyonları olduğu, kıyı turizmi, dalış turizmi, tekne turları, olta balıkçılığı yapıldığı ancak özellikle Kandıra sahil bölgesinde 5 yıldız standardında otel gerektiği, İstanbul ve çevre illerden günübirlik geldiğini ancak kurulacak otel projeleri ile yerli ve yabancı turist ağırlanabileceği belirtilmiştir. Ayrıca deniz turizminin; Yat ve Marina İşletmeciliği, Kruvaziyer ve Kruvaziyer Limanı İşletmeciliği, Günlük Gezi Tekneleri İşletmeciliği, Dalış Turizmi ve Su Sporları İşletmeciliği gibi geniş bir kapsamı olduğu, Kocaeli'nin MarmaraDenizi'ne 130 km., Karadeniz'e 49 km. ve Sapanca Gölü'ne 13 km. olmak üzere yaklaşık 200 km. kıyı uzunluğuna, kuzey ve güneyinde iki farklı kıyı bölgesinde 7 adet mavi bayraklı plajı, dalış kulübü ve Körfezde büyük korunaklı deniz alanı, İstanbul gibi büyük bir pazara yakınlığı vurgulanmıştır. Deniz turizmi potansiyeli yanı sıra, Kandıra kıyı şeridinde 80 km boyunca uzanan yürüyüş ve bisiklet parkurları ile doğa turizmi, Kerpe dalış okulu ile dalış turizmi ve Babalı sörf merkezi- Gölkay Park ve Kartepe Sukay Park ile su sporları bakımından deniz turizmi türlerinin yapılabildiği bir destinasyondur. İlaveten Kocaeli'de Turizm İşletme Belgeli Marina/ Kruvaziyer Limanı bulunmadığından, bu limanlara bağlı yat, kruvaziyer gemi ve günlük gezi teknesi de bulunmadığı, kentte kayıtlı tekne ve deniz araçlarının da deniz turizmi alanında kullanılmadığı, dalış turizmi, su sporları, turistik olta balıkçılığı, yat turizmi ve tekne turları ile marina işletmeciliği faaliyetlerinin geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Kocaeli Deniz Turizmi Destinasyonlarında Yapılan Deniz Turizmi Faaliyetlerine ilişkin uzmanlar; Kocaeli'nin deniz turizmi için doğal kaynaklara ve turist potansiyeline olduğunu ancak mevcut turistlerin çevre illerden gelen günübirlik ziyaretçiler olduğu, daha çok

pansiyon türünde konaklama imkanı olduğu ancak daha uzun süreli ve daha kaliteli tesislere ihtiyaç olduğu, ayrıca bu talebi sağlamak için de günübirlik turlar ve rekreatif aktivitelere ihtiyaç olduğu belirtilmiştir.

Ayrıca Kocaeli deniz turizmi faaliyetleri ve destinasyonlarının sınırlı olduğu, gelecekte farklı deniz turizmi yatırımları yapıldığında özellikle sportif hizmetlere ve destekleyici diğer turizm işletmelerine (konaklama, yiyecek-İçecek, rekreasyon vb.) talep artacağından bu alanların geliştirilmesi, yeni mavi bayraklı plajlar oluşturulması için alan tespiti ve altyapı düzenlemesi çalışmaları, denizcilik, liman işletmeciliği ve deniz sporları konularında sportif müsabakalara, fuarlara ve şovlara ev sahipliği yapılması, su sporları tesisleri kurulması, amatör balıkçılık turnuvalarının geliştirilmesi için tüm paydaşların işbirliği yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

Kocaeli Deniz Turizminde İkincil Konutların Etkisine ilişkin uzmanlar çeşitli görüşler belirtmiştir. Öncelikle ikincil konutların olumlu yanlarından, olumsuz yanlarının daha fazla olduğunu, bu tür konutlarda ikamet edenlerin nüfus kaydını ilçeye taşımadığı için yerel halk olarak görülmediği ve ilçeye getirilecek hizmetlerde nüfusun en önemli faktör olması sebebiyle ödeneklerin yetersiz kaldığı, ilaveten imar planlarına uygun hareket edilmemesinin, yazlık bir yapı ihtiyacı olarak görülmesinin çarpık kentleşmeye neden olabileceği belirtilmiştir. İstanbul'a yakınlığı nedeniyle bölgede Darıca, Karamürsel, Körfez ilçelerinde ikincil konutların olduğunu ve bu konutların turizm amaçlı kullanıldığı, 1970'li yıllardan itibaren körfez çevresinin sanayileşme nedeniyle konutların turizm amaçlı kullanımının azaldığı, bölgeye olan göçler nedeniyle konutların el değiştirdiği ve daimi kullanıldığı, bugünlerde ise Kandıra, Başiskele, Kartepe ve Karamürsel ilçelerinde bulunan ikincil konutların deniz turizmine yönelik kullanılmadığı ve Kandıra'da ise bu konutların deniz turizmi faaliyetlerine yönlendirilerek desteklenebileceği belirtilmiştir. Uzmanlardan biri bu konuda farklı bir görüş bildirerek, ikincil konutların deniz turizmine etkisinin olumlu olduğunu, çünkü ikincil konut sahiplerinin yavaş yavaş yerleşmeye başladığını, özellikle pandemi sonrası daha arttığını, bunun da destinasyonların gelişimini olumlu etkilediğini, hatta bu konutların sahipleri tarafından boş kalmamaları için paylaşımına açılmasının, airbnb tarzı konaklama çeşitlerinin geliştirilerek artmasının önemli olduğu ifade edilmiştir. Kılıçaslan (2006) İkinci Konutların Deniz Kıyılarına Etkisi isimli çalışmasında, 1950'li yıllardan sonra ikinci konutların sayısının arttığını ve kıyılarda ikinci konutlarının sayısı her geçen gün arttığını, ikinci konutların turistik tesislere göre daha fazla arazi tükettiğini ve kıyı alanlarının olumsuz etkilenmesine, taşıma kapasitelerinin zorlanmasına ve kıyı alanlarında koruma-kullanma dengesinin bozulmasına neden olduğunu belirtmiştir.

Kocaeli Deniz Turizmi Paydaşları ve Sorumlulukları konusunda katılımcılar; ulaşım ve koordinasyon ile altyapının belediyelerde, tanıtımın kurumlar arasında koordinasyon ile belediye turizm müdürlükleri, Ar-ge tesis standartları coğrafi kullanım

seçeneklerinin çeşitlendirilmesi ve bilimsel çalışmaların üniversiteler, maddi imkan sağlanmasının il ticaret odaları, sanayi odaları ile esnaf odaları koordinesinde olabileceğini belirtmiştir. Bir uzman, ilde deniz turizmi faaliyetlerinin geliştirilmesinde önceliklerin doğru belirlenmesinin gerektiğini, fayda/maliyet ve fizibilite analizleriyle uzun vadeli makro planlar yapılmasının gerektiğini, deniz turizmi konusunda halkın farkındalığının artırılmasının gerektiğini belirtmiştir. Uzmanlar genel olarak Türkiye’de deniz turizmi denildiğinde akla sadece deniz kıyısında bulunma ve bireysel olarak yararlanma geldiğini, halkta deniz turizmi kültürü geliştirildiğinde ancak deniz turizm faaliyetlerinin gelişebileceğini, bu kapsamda yatırımlar ve makro planların uygulanmasında birinci derecede ilgili bakanlıkların, ikinci derecede Valilik ve Büyükşehir Belediyesi, Üniversite ve İlçe Belediyelerin, sosyo-kültürel etki ve deniz turizmi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde ise ilgili dernek ve kulüplere, Deniz Ticaret Odasına, dolaylı olarak basın-yayın kurumlarına görev ve sorumluluk düştüğünü, özellikle konaklama tesisleri, esnaflar ve yerel halkın çok önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Kocaeli Kenti Deniz Turizmde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri sorulduğunda uzmanlar; Marmara denizinin sanayi tesisleri ile çevrili olmasının, Karadeniz sahillerinin ise etkin ulaşım ve konaklama imkanlarının olmamasının ilk ve en temel sorun olduğunu, turistlerin konaklayacak iyi bir otel ve yeme-içme ve eğlence olanaklarını talep edeceğini vurgulamıştır. Ayrıca, sorunun yatırımların sadece fiziksel olarak algılanması olduğunu, yani altyapı ve üst yapı tesislerinin inşasının yeterli olmadığını, bu yapıların kullanımı ve dolayısıyla pazarın güçlendirilmesinin sağlanmasının gerektiğini, deniz turizmi alt dallarında etkili olacak faaliyetlerle farkındalığın artırılmasını gerektiğini, çeşitli kampanyalar, teşvik ve indirimler ile genç yaş gruplarına yönelik kredi, seyahat vb. uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

İlaveten Marmara denizinin en çok yük gemilerinin hareket ettiği bölge olduğunu, bu sebeple faaliyet alanının dar olduğunu ancak kıyıda sportif faaliyetlerin yapılabileceğini ve bir marinanın Kocaeli deniz turizminin gelişmesinde katkı sağlayacağını ifade etmiştir. Bir uzman farklı olarak, esasında sorunlar değil, eksiklerin olduğunu, 6-7 mavi bayraklı plaj olduğu halde, hala Kandıra’yı bilmeyen çevre iller olduğunu yani tanıtım ile ilgili eksiklikler olduğunu ve özel sektör teşvik edilerek özel plajlar, kafe restoranlar vb. yapılması gerektiğini, günübirlik turların gençler için iyi olabileceğini ve özellikle kalite, lüks isteyen selektif kesim için ortam oluşturulması gerektiğini vurgulamıştır. Bir başka uzman da, Kandıra’da özellikle hafta içi ve hafta sonu ve sezon içi-sezon sonu arasında ciddi talep farkı bulunduğunu, bu boş dönemler için yerel etkinlik ve festivaller düzenlenebileceğini, deniz turizmi alanında faaliyet gösteren işletmelerde çalışan insan kaynağının geliştirilmesi için bu alanda daha eğitimler düzenlenebilir. İlaveten deniz turizmi potansiyeli bulunan yerlere ve tesislere erişimin kolaylaşması için alt yapı yatırımları ve yönlendirme çalışmaları yapılması, Kandıra

başta olmak üzere deniz turizmi için uygun alanlara ve tesislerin buldukları noktalara ulaşım altyapısının geliştirilmesi ve iki deniz ve bir göle sahip kentte belirlenecek bir alanda yat limanı yapılması ile turizmde hareketlilik sağlanacağı ve imaj bakımından önemli olacağı belirtilmiştir. Araştırmaya katılan uzmanlara Kocaeli Deniz Turizmde yönelik düşünceleri ve eklemek istedikleri sorulmuştur. Bu doğrultuda katılımcılar; yeni Kandıra yolu, Kerpe’ye müze açılması, Kerpe limanında sualtı dalış sporu için çalışmaların başlamasının güzel başlangıçlar olduğunu ancak Kocaeli için daha yüksek düzeyde alınacak kararlar ve uygulamaların gerektiğini, gerekirse konaklama için bakanlık seviyesinde devreye girilmesinin ve gelecek misafirler için uygun koşulların sağlandığı yüksek standartta tesisler yapılmasının gerektiğini, belirtmişlerdir. Bir uzman ise eleştirel yaklaşarak, Kocaeli’nin farklı deniz alanlarına sahip olmasına rağmen deniz turizmi faaliyetleri ve destinasyonları içinde yer almadığını, yakın bir gelecekte de bu niteliklerde değişiklik olabileceğini gözlemlenmediğini, Yat ve Marina İşletmeciliği, Kruvaziyer İşletmeciliği alanlarında yapılacak yatırımlarda düşük potansiyel bulunduğunu ve amortisman/finans konusunda yüksek risk içerdiğini, n altını çizmiştir. Yine de ildeki yüksek genç nüfusun Dalış Turizmi ve Su Sporları için potansiyel oluşturduğunu, bu alanlarda faaliyette olan kulüplerin desteklenmesiyle ve genç nüfusun bu spor alanlarına yönlendirilmesiyle deniz turizminin geliştirilebileceğinin, ayrıca ilin Karadeniz kıyılarında amatör balıkçılık amaçlı turizm etkinliklerinin geliştirilebileceğinin, Sapanca Gölü kıyısında ise hem su sporları hem de balıkçılığın geliştirilebileceğini vurgulamıştır.

Son olarak uzmanlara Kocaeli Deniz Turizmde Hakkında eklemek istedikleri sorulduğunda, Mavi Bayraklı Plaj sayısının artırılması, özel plajlar açılması, kumsal ve kıyıya yakın yerlerde aktivite çeşitlendirilmesi, kamp alanlarının nitelikleri ve sayısının artırılması (Glamping vb.) ve tematik seçenekler sunulması, eğlence mekanlarının artırılması, özellikle Kerpe ve Cebeci’de yöresel gastronomi ve deniz ürünlerinin sunulduğu iyi mekanlara ihtiyaç olduğu, tematik tekne turları olması gerektiği, kıyı bandına yakın köylerde etkinlik turizmi ve butik ekotesislerin sayılarının artırılmasının gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca bir uzman Kandıra denizinin kıyas kabul etmeyecek güzellikte olduğunu, kampkaravan turizmi yapıldığını ancak kalite eksikliği olduğunu ve talebin fazla olduğunu ve kalitenin artırılabilceğini ve reklamının da yapıldığında iyi olacağını, çitayı yükselterek, daha farklı, üst gelir grubunun talebini de almak gerektiğini, bunun için de imaj çalışması yapılmasının, acentaların da tur düzenlemesinin iyi olabileceğini belirtmiştir. Son olarak kentte deniz turizminin geliştirilmesi için, sualtı müzesi, Antik Kerpe limanı su altı kazısı çalışmaları olduğu, yat turizmde yönelik çalışmalar olduğu ve deniz turizminin Kocaeli’nde kesinlikle geliştirilmesi vurgulanmıştır.

6. Kocaeli Deniz Turizminin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler

Kocaeli bir sanayi ve deprem kenti önyargısı aşarak bir turizm kenti olma çabasıdadır. Bu doğrultuda master planlar oluşturmaya çalışılıyor, çalıştaylar, şuralar yapılıyor ancak henüz bir turizmi kenti olunamadı. Çünkü kente gelecek turistler, konaklayacak nitelikli tesisler, yiyecek-içecek işletmeleri, enformasyon ofisleri, yönlendirme tabelaları, kent hakkında bilgi sahibi olabileceği müzeler, kentin sembolleri ve yöresel ürünlerini alabileceği dükkanlar, hatta bu yöresel ürünleri, coğrafi işaretli ürünleri tadabileceği restoranlar vb. beklemektedir. (<https://www.ozgurkocaeli.com.tr/>)

Her ne kadar Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, kentin turizmine katkı sağlamak amacıyla; Körfez kıyılarını düzenlemiş, yürüyüş alanları, dinlenme alanları, oturma alanları, yeşil alanlar oluşturmuş, plajları halkın kullanımı için düzenlemiş, Darıca sahili, Hereke sahili, Körfez sahili, İzmit Sekapark, Marina sahilleri, Başiskele sahili, Karamürsel sahillerini yenilemiş ve Karamürsel'de bir ve Kandıra'da 6 Mavi Bayraklı plaj olması için çaba sarf etmişse de bu plajların etraflarında turistin ilgisini çekecek oteller, eğlence alanları, nitelikli konaklama tesisleri yeterli sayıda ve kalitede bulunmamaktadır. Deniz turizmi açısından Akdeniz ve Ege Denizi kıyılarını aratmayacak güzellikte olan sahiller, yeterli tesislerden ve aktivitelerden yoksun olduğundan, günübirlik çevre iller dışında, ulusal ya da uluslararası turist gelmemektedir. Son yıllarda sınırlı sayıda sörf, dalış vb. amaçlı turist gelse de, turizm kenti olmak için yetersiz kalmaktadır. Ayrıca Kocaeli'nde ikincil konutların fazlalığı sebebiyle, deniz kıyılarının turizm amaçlı aşırı kullanılması sonucunda, denizlerin kirlenmesi ve kıyılarıdaki yoğunlaşmayla birlikte betonlaşma gibi doğayı bozan etkilerin ortaya çıkmıştır (Gümüş ve Kulakoğlu, 2016: 30). Bu bağlamda, Kocaeli deniz turizmi potansiyeli ve deniz turizmi türleri değerlendirmek amacıyla yapılan bu çalışmada, hem SWOT analizi hem araştırma sonucunda elde edilen uzman görüşleri hem de Kocaeli Turizm Master Planı kapsamında Deniz Turizmi masasında yer alan 18 uzman katılımcının görüşleri de değerlendirilerek, aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

- Kocaeli kentinin deniz turizminin öne çıkması için mavi bayraklı plajlarıyla anılan bir kent olması için imaj çalışmalarının yapılması,
- Karadeniz sahilleri için dalış ve sörf merkezi olarak konumlandırılması ve bu sporlara ilgi duyan kişilerin yöreye çekilmesi, mutlaka geliştirilmesi ve desteklenmesi,
- Kandıra ilçesinde özellikle Kerpe, Kefken ve Cebeci, Sarısu ile Bağıranlı gibi beldeelerde deniz kumunun nitelik bakımından iyi olduğu ve bu üstün özelliğin tanıtım faaliyetlerinde vurgulanması,
- Mavi bayraklı plajlar ile ilgili bir medya platformunda tanıtıcı bilgiler, tesis bilgileri, konum bilgileri gibi ziyaretçilerin kolaylıkla ulaşabilecekleri elektronik ortamların oluşturulması,
- İzmit Körfezi'nde yat limanı yapılması, olan yat turizmi pazarından pay alınabilmesi,
- Deniz turizminde gelir düzeyi yüksek üst segment ziyaretçilere odaklanarak konumlandırma ve tutundurma çalışmaları yapılması,
- Kandıra'da koylara günübirlik/hafta sonu tekne turlarının başlatılması,
- Su sporlarının canlandırılması ve plajlardaki turizm etkinliklerine yönelik düzenlemeler yapılması,
- Plajlarda hafta içi ve hafta sonu talep düzensizliklerinin dengelenebilmesi için, hafta içi günlerinde farklı etkinlikler, festivaller düzenlenmesi,
- Hereke koyları gibi su sporlarına uygun yerlerin kürek ve yelken sporları açısından tanıtımı ve değerlendirilmesi,
- Deniz turizmüne uygun alanlarda bisiklet gibi çevreci ulaşım araçlarına yönlendirici çalışmalar yapılması,
- Deniz turizmi destinasyonlarındaki turizm tesisleri personeline hizmet kalitesini artıracak eğitimler Deniz turizmi bölgelerinde Avrupa standartlarına uygun kamp ve karavan turizminin yapılabilmesi için gerekli güvenlik ve fiziksel ortamının sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılması,
- Dalış kulüplerinin izin süreçlerinin hızlandırılması için sürecin iyileştirilmesi çalışmaları yapılması,
- Kandıra'daki özel yazlıkların ziyaretçilerin kullanımına açılarak, Airbnb gibi konaklama hizmeti sunularak, ikincil konut sahiplerinin gönüllülüğüne yönelik çalışmalar yapılması,

- Yeni Kıyı Cazibe Merkezleri oluşturulması,
- Kandıra kıyılarının zengin jeosit varlığına dikkat çekmek ve bu kıyıların eğitim turizmi yoluyla korunarak kullanılmasına katkı yapmak,
- Rekreatif deniz aktivitelerinin; Su Parkları, Yüzer Fıskiyeler, Sualtı ve Su üstü aktivitelerin artırılması,
- Denizcilik Müzeleri, Akvaryum Proje Alanı, Kerpe Antik liman gibi çalışmaların tamamlanması,
- Plajların ziyaretçi kapasitesinin ve konaklama/yeme-içme gibi tesislerin karşılama oranının belirlenerek, ihtiyaç duyulan tesis kapasitesinin belirlenmesi, mevcut tesislerdeki hizmet kalitesinin düzeyi, gelen ziyaretçilerin konaklama gün sayısının artırılabilmesi için çalışmaların yapılması,
- Deniz turizmi faaliyetlerinin geliştirilmesinde önceliklerin doğru belirlenmesi, fayda/maliyet ve fizibilite analizleriyle uzun vadeli makro planlar yapılması
- Deniz turizmi konusunda halkta farkındalığının artırılmasının ve Türkiye’de deniz turizmi denildiğinde akla sadece deniz kıyısında bulunma ve bireysel olarak yararlanma geldiğini, halkta deniz turizmi kültürü geliştirildiğinde deniz turizm faaliyetlerinin gelişebileceğini,
- Deniz turizmi türlerine yönelik faaliyetlerle farkındalığın artırılmasını, çeşitli kampanyalar, teşvik ve indirimler ile genç yaş gruplarına yönelik kredi, seyahat vb. uygulanması,
- Plajlardaki tesislerde görev yapan elemanların eğitim ihtiyaçları tespit edilerek çalışmalar yapılması,
- Plajların her birinin özelliklerini, ulaşım şekli ve tesis imkanlarını kısaca tanımlayan bilgilerden oluşan bir elektronik ortam oluşturularak, erişilebilir bir ortamda paylaşımı yapılmalı ve tanıtım çalışmalarında bu platform adres gösterilmelidir.
- Kocaeli’ye gelen ziyaretçilerin diğer turizm çeşitlerine de yönlendirilmesi ve kentte kalış sürecini artırmaya yönelik seyahat acenteleriyle tur programları çalışması yapmak, belli bir platformda ortak bir iletişim halinde seyahat acenteleriyle oluşturulan tur paketlerini ziyaretçilere sunulmasını sağlamak,
- Plajlar, tarihi ve kültürel yerlerin özellikleri, ulaşım şekli, sosyal tesis alt yapısı gibi donanımları hakkındaki tanıtıcı bilgilerin yayımlandığı ortak bir bilgilendirme platformunun hazırlanması ve bu platformun mobil uygulama ile uyumlaştırılarak tüm tanıtım çalışmalarında kullanılması.

📍 Kartal Kayalıkları, Kerpe, Kandıra

Kaynakça:

- Akdemir N. (2019). Alternatif Turizm kitabı içerisinde 4. Bölüm,
 - Doğa Temelli Alternatif Turizm Türleri, Erzurum.:
 - Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
 - Albayrak A. (2013). Alternatif Turizm, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Altuntaş Ç. ve Arıkan İ. (2015). Turizm ulaştırması kitabı içerisinde 5. Bölüm, Yat Turizmi, Ankara: .Detay Yayıncılık.
- Arlı E. (2013). Deniz Turizm Sektöründe Algılanan Cinsiyet
 - Ayrımcılığı ve Cinsiyet Önyargısı: Karamürsel Meslek Yüksekokulu Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, Çalışma ve Toplum, 3, 283-302.
 - Buyruk L. ve Kılıçhan R. (2019). Alternatif Turizm kitabı içerisinde 11. Bölüm Deniz Turizmi, 219-236, Detay Yayıncılık, Ankara.
 - Çelik, K. (2015). Kıyı Alanlarının Planlanmasında Kıyı Kenar Çizgisinin Önemi, Küresel Mühendislik Çalışmaları Dergisi, 2 (1), 36-43.
 - Dilek S.E., Kaygalak S., Türksoy S.S. ve Timur A. (2015) Kruvaziyer Turizmi: İzmir Merkez Liman Olabilir Mi?,
 - Batman Üniversitesi, Yaşam Bilimleri Dergisi; 5 (2), 33-56.
 - Görgün E. (2011). Geleceğin Turizm Anlayışında Kruvaziyer Turizm Uygulamaları, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Dönem Projesi, Tekirdağ.
 - Güçlü, Y. (2010). Ege Bölgesi kıyı kuşağında iklim konforu şartlarının kıyı turizmi yönünden incelenmesi, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7 (1), 794-823.
 - Güçlütürk Baran G. ve Özoğul G. (2016). Deniz/Kıyı Turizminin Gelişimi ve Etkileri: Fethiye İçin Bir Değerlendirme, Journal Of Marine Tourism, 1 (2), 1-14.
 - Gümüş M. ve Kulakoğlu N.D. (2016). Genel Turizm Bilgisi kitabı içerisinde 2. Bölüm: Turizm Hareketlerinin Sınıflandırılması ve Turizmin Gelişmesini Etkileyen Unsurlar, Editör. Prof. Dr. Oktay EMİR, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3270 Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 2133. Güngör Y. (2018). Kocaeli'nde Turizmi Çeşitlendirme ve Alternatif Turizmde Atılacak Adımlar, Uluslararası Turizm,
 - İşletme, Ekonomi Dergisi (IJTEBS), 2(2), 184-193.
 - Kan N. ve Kuleyin B. (2016). Kalkınma Planları Çerçevesinde Türkiye'nin Deniz Turizmi Stratejilerinin Tarihsel Gelişimi, Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi, UDTS Özel Sayı, 51-64.
 - Kandıra Belediye Başkanlığı (2022). Kandıra Sahillerinde Batık Turizmi Potansiyeli ve Yapılan Çalışmalar, Marka Bilgi Notu, Kocaeli.
 - Kaşlı M., İlban M.O. ve Ekici A. (2014). Kandıra Kıyı Bandı Kültür

Ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi Birliği Kandıra Turizm Master Planı 2015-2023, Me-Ka Ar-Ge Özel Eğitim Danışmanlık ve Yazılım Geliştirme Ltd. Şti., Kandıra.

- Kılıçaslan (2006). İkinci Konutların Deniz Kıyılarına Etkisi, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, A(1), 147-156.
- Paker S. ve Özgezmez Ö. (2014). Gulet Tatili ve Kadınların Gulet Tatili Satın Alma Tercihleri Üzerine Bir Araştırma, Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi, 6(2), 101-113.
- Özbek M. (2014). Turizm Amaçlı Su Altı ve Su Üstü Sportif Faaliyetler (2014). Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi, 6(2), 27-48.
- Özyurt Gürses, K. (2020). Darıca (Kocaeli) Sahil Şeridinin Peyzaj Mimarlığı Açısından İncelenmesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.
- Sapmaz İ. ve Okuyucu M.F. (2014). Deniz Turizminin Dünü, Bugünü, Sürdürülebilirliği, 2. Ulusal Deniz Turizmi Sempozyumu, İzmir.
- Sel Z.G, Sancaktar C.L ve Aktaş G. (2016).
- Karikatüristler Gözüyle Deniz Turizmi: Turizm Karikatürlerinin Göstergebilim Yaklaşımı İle İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi, UDTS Özel Sayı, 65-87.
- Sezer İ. (2012). Turistik Fonksiyonları Ve Yat Turizmine Etkileri Açısından Didim Yat Limanı (D-Marin Didim), Doğu Coğrafya Dergisi, 17 (28), 103-124.
- Timur B. (2015). Sağlık Turizmi kitabı içerisinde 8. Bölüm, SPA Hizmetleri ve Uygulamaları, Detay Yayıncılık, Ankara
- Üzümcü Polat T., Çelik A. Otur S. ve Hacıoğlu A. (2015). Kırsal Alanların Sürdürülebilir Kırsal Turizm Amaçlı Kullanılması Kocaeli-Kandıra Örneği, Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 5 (2), 92-102.
- Uzun A. (2017). Bir Açık Alan Dersliği: Kandıra Kıyıları (Kocaeli, Türkiye), Türkiye Jeoloji Bülteni, 60 (1), 117-127.
- Yılmaz A. (2018). Turizm Coğrafyası kitabı içinde 2. Bölüm, Coğrafya ve Turizm, Editör: Semra Günay Aktaş, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3330 Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 2189.

İnternet Kaynakçası:

- Attri V.N. (2018). Delivered at the 3rd Tourism Experts Meeting for the Establishment of the IORA Core Group on Tourism 6-8 May, Durban, South Africa.
- <https://www.iora.int/media/23919/cios-prof-attri-presentati-on.pdf>; 02 Nisan 2022 tarihinde erişildi.

- Deniz Ticareti Dergisi, (2019). 02 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://www.denizticaretodasi.org.tr/tr/yayinlarimiz/dergi/de-tay/2019/8?type=6>
- Deniz Ticaret Odası; 02 Nisan 2022 tarihinde erişildi:
<https://www.denizticaretodasi.org.tr/tr/sayfalar/deniz-turizmi-calismagrubu#:text=Denizde%20deniz%20ara%C3%A7lar%C4%B1%20ile%20yap%C4%B1lan,y%C3%BCksek%20oldu%C4%9Fu%20turizm%20dallar%C4%B1ndan%20birisidir>
- DARGE B; <https://dargeb.com/deniz-turizminin-tanimi-ve-ana-unsurlari/>; 02 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı; 03 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
<https://www.ktb.gov.tr/Eklenti/906,ttstratejisi2023pdf.pdf?0>
- Kültür ve Turizm Bakanlığı; 03 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11482/talassoterapi---deniz-kurle-ri.html>;
- 03 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- https://www.turizmebakis.com/deniz-turizmi/#Deniz_Turizmi_Nedir; 04 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://www.milliyet.com.tr/egitim/haritalar/kocaeli-haritasi-kocaeli-ilceleri-nelerdir-kocaeli-ilinin-nufusu-kactir-kacilcesi-vardir-6310004> ; 04 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://tr.wikipedia.org/wiki/Kocaeli>; 05 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <http://koto.org.tr/turizm-kenti-kocaeli-cd-5c53470917bf8> ;
- 05 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://www.kandira.bel.tr/icerik/dogal-guzellikler>;
- 05 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://kocaeli.ktb.gov.tr/TR-69225/deniz-turizmi.html>; 06 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://karamursel.bel.tr/kesfetdetay/karamursel-plajlari-15>; 06 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <http://www.tid.web.tr/kurumlar/tid.web.tr/tid/%C4%B0darecinin%20Sesi/187/kocaeliozeldosya.pdf>;
- 06 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <http://www.izmit.gov.tr/golkay-park>; 06 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://bolge1.tarimorman.gov.tr/Documents/menudosyalar/Do%C4%9Fa%20Turizmi%20Master%20Planlar%C4%B1/Kocaeli%20TTMP.pdf>; 06 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=42329&start=30>;
- 07 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kocaeli/gezilecek-yerler/bayramoglu-ada>; 08 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://www.gezinomi.com/gezi-rehberi/golcuk-tatilne-gidec-eklere-plaj-rehberi.html>; 08 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://www.dunya.com/gundem/balik-adamin-yeni-gozdesi-degirmendere-haberi-196756>
- Kocaeli TTMP, 09 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://bolge1.tarimorman.gov.tr/Documents/menudosyalar/Do%C4%9Fa%20Turizmi%20Master%20Planlar%C4%B1/Kocaeli%20TTMP.pdf>
- <https://www.dunya.com/gundem/balik-adamin-yeni-gozdesi-degirmendere-haberi-196756>; 10 Nisan 2022'de erişildi.
- <https://kocaeli.denizticaretodasi.org.tr/media/SharedDocuments/sektorraporu/DenizcilikSektorRaporu2021.pdf>
- 02 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://www.lojiport.com/iste-dunyanin-en-buyuk-yolcu-ge-misi-106015h.htm> ; 02 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://www.haberturk.com/deniz-turizmi-tesisleri-ve-spor-fa-aliyetlerinde-alinacak-onlemler-belirlendi-2703463>;
- 10 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://www.ozgurkocaeli.com.tr/makale/9767366/cemalet-tin-ozturk/turizm-kenti-oluyoruz> ;
- <https://www.ozgurkocaeli.com.tr/makale/7367234/cemalet-tin-ozturk/kocaeli-50-yil-sonra-turizm-kenti-olur>
- 12 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/egede-gulet-krizi-40607846>;
- 12 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://gezilmesigerekenyerler.com/gezilecek-yerler/kefken-ada-nerede-nasil-gidilir-bilgiler-kandira-kocaeli.html>
- 20 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://www.alkanyapi.com/blog-genc-tatilciler-icin-kerpe-bol-gesindeki-tatil-alternatifleri-146>
- 20 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <http://www.kandira.net/bagirganli-plaji-kandira.html>; 15 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://www.neredekal.com/kumcagiz-plaji-gezilecek-yer-detay/> 16 Nisan 2022 tarihinde erişildi.
- <https://seyyahdefteri.com/daricada-gezilecek-en-iyi-10-yer-darica-gezilecek-yerler-kocaeli/> 16 Nisan 2022'de erişildi.